

2 НАДЗЁННАЕ ПРАЗРЫСТА І СУМЛЕННА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Яны не хочучь быць кандыдатамі ў прэзідэнты. Некаторыя асобы мяне здзіўляюць. Ну, увязаліся ў гэту гонку, чаго цяпер шукаеце падстава выскачыць з яе. І гэта падаецца пад такім вуглом, каб потым Лукашэнку ў ўладу абвінаваціць, што гэта яны стварылі перашкоды. А мы не стварэам, каб нас не папранулі», — кажаў беларускі лідар.

«У нас выбарчае заканадаўства нармальнае, не горшае, чым у іншых. І вы будзеце мець магчымасць і сачыць за падлікам галасоў, і прысутнічаць на выбарчых участках, і атрымаеце ўсю інфармацыю аб гэтых выбарах. Я магу гарантаваць», — дадаў Аляксандр Лукашэнка.

ЗА ГОД-ДВА ЗАРПЛАТЫ Ў ДОЛАРАВЫМ ЭКВІВАЛЕНЦЕ ВЕРНУЦЦА НА ДАКРЫЗІСНЫ ЎЗРОВЕНЬ

Перайшоўшы да эканамічнага блоку пытанняў, Аляксандр Лукашэнка адзначыў: «Мне вельмі хацелася б, асабліва ў гэты перыяд, каб у нас зарплата была вышэйшая. Але сітуацыя складаецца, перш за ўсё па аб’ектыўных прычынах, такім чынам, што мы гэту зарплату на высокім узроўні трымаць не можам. Тым больш, мы яе строга прывязалі да прадукцыйнасці працы. Няма вытворчасці, рэалізацыі або ёсць у малых аб’ёмах — такая і зарплата. Грошы друкаваць мы не будзем. Таму такая склалася сітуацыя», — заявіў Прэзідэнт.

«I тое, што вы гаворыце, што вось я абяцаў зарплату… Так, абяцаў \$500. I мы яе пераўзыходзілі значна. Цяпер крыху ніжэй. Але я ўпэўнены, што літаральна на працягу 1-2 гадоў мы перасягнем гэту зарплату, мы вернемся на той узровень зарплат, які ў нас быў учора. Гэта я вам магу дакладна абяцаць. Нават калі будзе сітуацыя на нашых традыцыйных рынках такая, як цяпер, або пагаршацца», — кажаў Аляксандр Лукашэнка.

Паводле яго слоў, у Беларусі цяпер вельмі сур’ёзна займаюцца развіццём гандлю з некалькімі дзясяткамі краін так званай далёкай дугі. «Мы абваязкова вырвемся з той сітуацыі, у якую трапілі, — кажаў беларускі лідар. — Упэўнены, што з нашымі дамоўленасцямі з Кітаем, Пакістанам, Індыяй і іншымі дзяржавамі, дзе патрэбна наша прадукцыя, мы вырвемся».

Гаворачы аб выплатах па знешніх даўгах, Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што адлавядныя сродкі прадугледжаны ў бюджэце. «Мы гэтыя грошы знойдзем, збярэм і выплацім», — кажаў ён. «Ва Урвэ з членамі ўрада, якія гэтым пытаннем займаюцца, мы далі сабе клятву (я не гаварыў аб гэтым раней): мы за пяць гадоў вырашым праблему даўгоў і на працягу пяці гадоў плануем, рознічваючыся па даўгах, абыходзіцца без пазык», — заявіў Аляксандр Лукашэнка.

Паводле яго слоў, у Беларусі ўжо не трэба ў вялікіх аб’ёмах штосці рабіць у эканоміцы, у тым ліку для мадэрнізацыі прадпрыемстваў, як раней. «Мы будзем рабіць гэта больш спакойна, не пазычаючы вялікія сродкі. Я не бачу тут праблем. Гэтыя

■ Парламент дзённік

Другі Форум рэгіёнаў Беларусі і Расіі адбудзецца ў Сочы 17-18 верасня гэтага года. На выстаўцы прамысловай прадукцыі, якую зладзяць у межах мерапрыемства, наша краіна плануе максімальна выйгрышна прадставіць сваю прадукцыю і заключыць як мага болей новых кантрактаў. Пра гэта паведаміў старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі Міхаіл МЯСНІКОВІЧ падчас селатарнай нарады з прадстаўнікамі рэгіёнаў, міністэрстваў і ведамстваў. На ёй абмеркавалі пытанні, якія тычацца падпісання пагаднення аб міжрэгіянальным супрацоўніцтве, заключэння кантрактаў і дагавораў, арганізацыі выставы прамысловай прадукцыі, а таксама кірмашу-продажу беларускіх тавараў.

«Беларусі даецца ўнікальны шанц сур’ёзна прадэманстраваць дасягненні, якія маюцца ў нас у рэальным сектары эканомікі, у сектары паслуг і, безумоўна, заключыць новыя пагадненні і кантракты», — кажаў стар-

гошы не праядліся. Мы іх патрацілі на мадэрнізацыю прадпрыемстваў», — заўважыў Прэзідэнт Беларусі.

Ён, дарчыч, адзначыў, што дзяржава не будзе штучна падтрымліваць курс нацыянальнай валюты. Прэзідэнт падкрэсліў, што неабходнасць 30-працэнтнай дэвальвацыі нацыянальнай валюты узнікла ў першую чаргу па знешніх прычынах. Да гэтага аналагічныя працэсы адбыліся ў Расіі, Казахстане, Украіне. «Гэта нашы асноўныя рынкі, куды мы прадаём прадукцыю. Мы не маглі трымаць нават па гэтых прычынах, — адзначыў Прэзідэнт. — I не стрымліваем цяпер. Вы гэта ведаеце. Абсалютна нідзе. Ніякіх інтэрвенцый Нацыянальнага банка. Як складаецца, так і складаецца чына нашай нацыянальнай валюты. I так будзе заўсёды. У гэта вы можаце паверыць, таму што ў нас няма лішніх грошай і ЗВР, каб падтрымліваць моцную валюту».

Аляксандр Лукашэнка нагадаў, што адначасова ў краіне вельмі актыўна ўзляіся за цэнаўтварэнне. «Гэта значыць мы, ведаючы, што не можам вельмі сур’ёзна павысіць заработную плату, і каб яна была высокая ў долларах, пачалі стрымліваць цэны. Па ЖКГ мы нават адмовіліся ад штогадовага п’яці-дolarsавага павышэння. I па многіх пазіцыях, дзе дзяржава рэгулюе цэны, мы іх замарозілі фактычна», — кажаў беларускі лідар.

«МЫ ЖЫВЁМ У СВАЁЙ ДЗЯРЖАВЕ»

«Сёння мы роальна можам гаварыць аб незалежнасці, — адзначыў Прэзідэнт. — Не таму, што мяне насцярожвае, як вы часта пішаце: Расія, Пуцін, сувязі з украінскімі падзеямі. Я абсалютна сумленна не разглядаю будучыню з гэтага пункту гледжання».

«Хоць аднойчы адкрыта скажаў: «Мы порах трымаем заўсёды сухім». Не важна, хто зробіць замаха на наш суверэнітэт і незалежнасць. Але, я яшчэ раз падкрэсліваю, з Расіяй мы будзем ваяваць толькі тады, калі мы самі разв’язам гэту ваіну. Ніколі Расія не будзе ваяваць з Беларуссю», — падкрэсліў беларускі лідар. «Па-першае, гэта не трэба. Няма гэтых прычын. Па-другое, гэта не проста кантрпрадукцыйна, гэта будзе катастрофа для самой Расіі. Ды і вы ў гэта не верыце», — адначыў кіраўнік дзяржавы. «Ні па якіх крытэрыях, параметрах, напрамках Расія сёння нават не разглядае пытанне забавулення нас суверэнітэту і незалежнасці. Тым больш, з той палітыкай, якую мы праводзім. Беларусь засталася адзіным сумленным, прыстойным і надзейным саюзнікам Расійскай Федэрацыі», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Кіраўнік дзяржавы таксама выказаў сваё меркаванне адносна тэзіса «Рускі свет». «Цяпер амаль гэты тэрмін і тэзіс са СМІ, у тым ліку Расіі. Думаю, там пачулі мае крытычнае пытанне і знялі гэты з парадку дня. Згадзіцца, гэта здзіўна гучала, людзі не разумелі», — адначыў Аляксандр Лукашэнка. «Добра, мы ў Беларусі. Як у нас гавораць, мы ж рускія людзі. У нас наогул гэтай праблемы не было. А як гэта гучыць у Казахстане, іншых рэспубліках? Глупства нейкае пасля выбараў нехта ідэолагам расійскаім падкінуў, і яны пачалі распяваць гэту песню.

I гэта насцярожыла наш народ. Гэта не толькі была мая рэакцыя на гэта».

«Я не разумею, што такое «Рускі свет», вы — тым больш, а наш народ наогул не разумее, як рускі свет. Тады можна сказаць пра беларускі, украінскі свет. Гэта што, нейкае процістаянне светаў? Таму гэта надуманая, неразумная нейкая падстава, тэзіс. Не думаю, што ён у беларускую знайшоў нейкую падтрымку. А насцярожыў сапрады вельмі многіх», — кажаў беларускі лідар.

Разам з тым Прэзідэнт заклікаў не прыпісоваць кіраўніцтву і прэзідэнту Расіі той пазіцыі, якой ён не прытрымліваецца і ніколі не прытрымліваўся. «Так, мы павінны жыць у сваіх кватэрах. Расія — гэта наш брат. Я нават часта кажу — старэйшы брат. Але толькі вы паводзьце сябе, як старэйшыя браты. Калі цяжка малодшаму, то плячо падстаўце, — дадаў Аляксандр Лукашэнка. — Мы жывём няхай і агульным доме, але кожны ў сваёй кватэры».

НІЯКАЇ ІНТЭРВЕНЦЫЇ З ТЭРЫТОРЫЙ БЕЛАРУСІ НА ТЭРЫТОРЫЮ УКРАІНЫ НЕ БУДЗЕ

«З боку Беларусі ніколі гэтага не адбудзецца», — кажаў кіраўнік дзяржавы.

«Ніколі з нашай тэрыторыі ніхто не будзе атакаваць Украіну, калі гэта не будзе супярэчыць нашым інтарсам і калі Украіна сама не нападзе на Беларусь. Я не думаю, што гэта некалі будзе», — адначыў Аляксандр Лукашэнка.

Ён дадаў, што на беларуска-украінскай граніцы адзначаецца мноства парушэнняў, таму беларускі бок узмацняе яе ахову. Паводле яго слоў, фікцыюцца парушэнні, пачынаючы ад кантрабанды і да пранікнення людзей са зброяй.

Гаворачы аб расійскім кантынгенце на тэрыторыі Беларусі, Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што ў краіне размешчаны дзве ваенныя базы, якія працуюць у мірных мэтах. Паводле яго слоў, гэтыя малалікія базы, дзе служаць у тым ліку і беларускія ваенныя.

«Расія і Амерыка павінны сесці за стол перагавораў і спыніць гэту ваіну», — лічыць беларускі лідар. — Гэта галоўнае, усё астатняе — другараднае».

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што сітуацыя кардынальна змянілася з таго часу, як ён прапаноўваў план урэгульвання сітуацыі ў Украіне. «Цяпер усю іншую сітуацыя, яна не стала прасцей», — сказаў ён. «Тады гэта не было актуальна, тады гэта пытанне я не мог нават так паставіць. Тады я не так бачыў вырашэнне гэтага пытання, і, можа, не трэба было тады падключачь амерыканцаў. Можна было абысціся меншымі сіламі, меншай крывёю, што называецца», — адначыў кіраўнік дзяржавы. Паводле слоў Прэзідэнта, сёння ўсё згодны з тым, што да вырашэння сітуацыі павінны падключыцца ЗША.

«Я днамі і кангрэсменам скажаў: калі Злучаныя Штаты Амерыкі будуць зацікаўлены ў тым, каб ва Украіне быў мір, і будучь гатовы ў гэтым напрамку рабіць канкрэтныя крокі, яны прыйдуць туды

як міратворцы і змогуць вызначыцца з Расіяй», — лічыць беларускі лідар. На яго думку, Еўропа не будзе супраць, калі пытанне будзе вырашацца ў напрамку міру.

«Гэта мой пункт гледжання, можа, і ў Расіі не ўсе яго ўспрымаюць», — дадаў Аляксандр Лукашэнка.

Аляксандр Лукашэнка таксама заявіў, што абсалютна не падтрымлівае прысутнасць ніякіх войскаў ва Украіне. «Не толькі расійскіх, але і амерыканскіх, наёмнікаў з Польшчы, Швецыі і іншых. Дакладна ведаю, што яны там ёсць. Не са сродкаў масавай інфармацыі Расіі», — кажаў беларускі лідар. Паводле слоў Прэзідэнта, сёння ідзе інфармацыйная ваіна, проціборства дзюэх краін на інфармацыйным полі і больш моцная ў гэтым плане Расія. «Я вельмі добра інфармаваны, што адбываецца ў Данбасе, у Крыме, у цэлым ва Украіне», — дадаў кіраўнік дзяржавы.

ПРЭЗІДЭНТ МАЕ НАМЕР НАВЕДАЦЬ МАЮЧЫ АДБЫЦЦА САМІТ ААН У НЬЮ-ЁРКУ

«Мы рыхтуемся да гэтага візіту на ўзроўні кіраўнікоў дзяржаў. Таму што гэта такі саміт, на якім у асноўным кіраўнікі дзяржаў будучь прысутнічаць», — кажаў Прэзідэнт. Паводле яго слоў, наступіла прапанова дзюічых выступіць у ААН: на агульнай дыскусіі і на тэматычнай. «У той жа дзень будзе выступаць і Прэзідэнт ЗША, што і мне прапанаваа, Прэзідэнт Расіі таксама выступіць. Таму, хутчэй за ўсё, прыйдзецца наведаць ААН», — растлумачыў Аляксандр Лукашэнка. «Напаўна, будзе незразумела, калі я не буду там прысутнічаць», — дадаў кіраўнік дзяржавы.

ПРЫНЦЫПОВАЕ ПЫТАННЕ ПА МОВЕ

«Ніхто ў нашай краіне не мае права ўказаваць, на якой мове каму размаўляць. Прапаноўваць можна. Але ні ў якім разе ўказаваць не можа. І я ніколі гэтага рабіць не буду», — заявіў Прэзідэнт.

Ён падкрэсліў, што гэта яго прынцыповая пазіцыя. «Мова — гэта больш, чым грошы, адзенне, харчаванне і гэтак далей. Нашы людзі яшчэ гэтага не ўсваядомлі. Але калі б іх за жывое закрунулі і сталі б ўказваць, на якой мове размаўляць, тады людзі зразуемлі б, што мова — гэта каштоўнай за ўсё. I наіскажэ на гэта слабае месца я ніколі не стану. Кожны чалавек павінен сам выбіраць, на якой мове яму размаўляць», — упэўнены беларускі лідар.

Паводле слоў Прэзідэнта, у Беларусі было праведзена закрытае сацыялагічнае апытанне, якое паказала, што больш як 60 працэнтаў насельніцтва лічыць сваёй роднай мовай менавіта беларускую. «Раней было значна менш. Калі б мы сталі наіскажэ першапачаткова на гэту тэму і прымушваць людзей або нават мякка прапаноўваць, думаю, эфект быў бы мінімум адваротны. А як максімум было б тое, што ва Украіне. Там жа з мовы ўсё пачалося», — адначыў Аляксандр Лукашэнка.

■ Анлайн-канферэнцыя

АБАВЯЗКОВЫЯ ПАТРАБАВАННІ

Аб фарміраванні агульнага рынку тавараў дзяржаў — членаў ЕАЭС, новых тэхнічных рэгламентах і стандартах, пра змены заканадаўства ў сферы тэхнічнага нармавання і стандартызацыі і іншым падчас анлайн-канферэнцыі ў БЕЛТА расказаў Віктар НАЗАРАНКА, старшыня Дзяржаўнага камітэта па стандартызацыі Рэспублікі Беларусь.

ТЭХНІЧНЫЯ РЭГЛАМЕНТЫ: ДОПУСК ПРАДУКЦЫЇ НА РЫНАК ПА АДЗІННЫХ ПАТРАБАВАННЯХ

«Адзін з асноўных ацэнтаў інтэграцыйнай стратэгіі дзяржаў — членаў Еўразійскага эканамічнага саюза — гэта фарміраванне і функцыянаванне агульнага рынку тавараў, свабодны іх рух у нашых краінах: Расіі, Беларусі, Казахстане, Арменіі і (у набліжэйшы час) — Кыргызстане.

З гэтай мэтай ажыццяўляюцца планомерныя крокі па выкарыстанні да прадукцыі адзіных патрабаванняў і дэвальвальных дакументаў для допуску на рынак. Яны ўстанавліваюцца ў абавязковых для выканання тэхнічных рэгламентах Мытнага, а цяпер Еўразійскага эканамічнага саюза.

У гэтым годзе вядзецца распрацоўка больш за 20 тэхнічных рэгламентаў, якія вызначаць патрабаванні бяспекі да атракцыйнаў, упакаванай пітной вады, уключаючы прыродныя мінеральныя воды, кармоў і кармавых дабавак, мяса птушкі і прадукцыі яе перапрацоўкі, абсталявання для дзіцячых гульнявых пляцовак і інш.

З улікам практыкі прымянення вядзецца работа па ўнясенні 16 змяненняў у прынятыя тэхнічныя рэгламенты: на зерне, харчовую прадукцыю, прадукцыю лёгкай прамысловасці, прадукцыю, прызначаную для дзіцяі і падлеткаў, парфумерна-касметычную прадукцыю, цацкі, упакоўку, машыны і абсталяван-

ФІЯ БЕЛТА

няправільны. Тут — гэта дакумент канкрэтнага вытворцы, які ідзе ў дадатак да абавязковых патрабаванняў. У нас ёсць абавязковыя патрабаванні тэхнічных рэгламентаў (гэта абавязковыя патрабаванні бяспекі), і вытворца ў дадатак да іх фарміруе ў сваіх тэхнічных умовах цэлы шэраг іншых — гэта і паказчыкі прызначэння, і характарыстыкі, і пытанні якасці, і паказчыкі, якія ён адцэньвае пры прыёмы прадукцыі, і метады выпрабаванняў, што ён выкарыстоўвае», — растлумачыў Віктар Назаранка.

«Тут — гэта комплексны дакумент. Іншае пытанне, што сёння ёсць прадукцыя, на якую распрацаваны дзяржаўны стандарт, і на гэтую яе ж ёсць і ТУ. Тут важна, каб узровень тэхнічных умоў быў не ніжэйшы за існуючыя стандарты на гэтую прадукцыю», — падкрэсліў ён. — Некалі гадоў таму мы адмянілі такую дзяржаўную працэдур, як праверка тэхнічных умоў, якой ацэньвалася, па-першае, адпаведнасць заканадаўству, па-другое, узровень самога дакумента. На жаль, мы ад яго адмовіліся, і ў нас сёння сам распрацоўшчык адказны за тавары. Што ён напісаў, тое там і ёсць».

«Мы прапануем, асабліва па складанай прадукцыі, вярнуцца да гэтай працэдуры і ўсё ж такі ацэньваць ТУ перад тым, як даваць дзяржаўную рэгістрацыю. Эксперты зможу ў Расіі таксама сёння няма, хоць многія краіны яе захавалі, і я лічу, што гэта нармальнае працэдур. Калі на прадукцыю ёсць дзяржаўны стандарт, трэба імкнуцца вырабляць па ім, таму што гэтак планна, якая вядома, зразумела людзям. Калі ты зрабіў унікальную прадукцыю, якая па сваіх паказчыках вышэйшая, чым дзяржаўны стандарт, тады гонар табе і хвала. Калі ты зрабіў ТУ, па якіх прадукцыя захаваля назву, але па сваёй сутнасці стала больш прымытнёнай, гэта трэба выкараняць».

Віктар Назаранка таксама звярнуў увагу, што калі мы выпускаем прадукцыю на рынак, то найперш ацэньваем абавязковыя патрабаванні, якія ёсць у тэхнічных рэгламентах.

«Сам пасыл, што прадукцыя па тэхнічных умовах — гэта дрэнна, некалькі

ўпрост «залежыць не толькі дабрабыт прадпрыемстваў, але і становішча спраў на фінансавым рынку краіны ўвогуле».

Між тым да форуму засталос не так шмат часу — усюго калі мясяца. «Праграма ўжо маецца, канцёпы ўсіх мерапрыемстваў, якія будуць праводзіцца ў рамках гэтага форуму, таксама вызначаны: і па працы ў секцыях, і па пленарных пасяджэннях, і па правядзенні выставы і кірмашу», — патлумачыў Міхаіл Масніковіч. Дарчыч, праграма форуму, распрацаваная арганізацыйным камітэтам, ужо ўзгоднена. З беларускага боку камітэт у-

начальвае намеснік старшыні Савета Рэспублікі Анатоль Русяцкі.

Па словах **Міхаіла МЯТЛІКАВА, старшыні Беларускай гандлёва-прамысловай палаты**, у выстаўцы прамысловай прадукцыі плануюць удзельнічаць каля 77 беларускіх прадпрыемстваў. Яна размесціцца на Сочынскай алімпійскай пляцоўцы. Агульная плошча выставачнаа плошча складзе каля 800 кв. м, а перад выставачнай залай арганізуюць адкрытую пляцоўку — каля 2500 кв. м. На апошняй будзе прадстаўлена беларускае машынабудаванне, у тым ліку прадукцыя БелАЗ, МАЗ, МТЗ, Амкадор, а таксама іншых прадпрыемстваў. «Прадстаўнікі

расійскіх рэгіёнаў змогуць азнаёміцца з гэтай прадукцыяй, сесці за руль, праверыць тэхніку ў дзеянні», — дадаў Міхаіл Мятлікаў.

Таксама падчас форуму асобна будзе абмяркоўвацца ўзаемадзеянне дзяржаў у рамках ЕАЭС і Саюзнай дзяржавы. Адначасова з выставай у Сочы пройдзе таксама кірмаш-продаж беларускіх тавараў, дзе будуць прадставленыя як прадукты харчавання аічныхных вытворцаў, так і беларускія тэкстыль, абытак ды іншае.

Вераніка ПУСТАВІТ.

пustavit@zviazda.by

5 жніўня 2015 г.

ЗВЯЗДА

■ Шчучын-2015

МАСТАЦКАЕ СЛОВА:

ДЫЯЛОГ ТРАДЫЦЫЇ І СУЧАСНАСЦІ

Сярод іншых мерапрыемстваў і сустрэч, якія пройдуць у Шчучыне ў рамках Дня беларускай пісьменнасці ў сёлетнім верасні, — круглы стол «Літаратурны працэс і інфармацыйнае грамадства». Удзел у ім прымуць беларускія і замежныя пісьменнікі.

Арганізатарамі круглага стала выступаюць Міністэрства інфармацыі краіны, Саюз пісьменнікаў Беларусі, Выдавецкі дом «Звязда», выдавецтва «Мастацкая літаратура». Мяркуюцца, што айчыныя літаратары і замежныя госці з Расіі, Сербіі, Чарнагорыі, Казахстана, Літвы, Таджыкістана, Азербайджана абмяркоўце сямья розныя пытанні, звязаныя з развіццём сучаснай мастацкай літаратуры ў свеце. Прагучаць даклады і выступленні, прысвечаныя праблемам перакладу беларускай літаратуры на іншыя мовы, матывацыйнаму значэнню літаратуры ў выхаванні маладога чалавека, мастацкаму вопыту перажывання ваіны і іншым актуальным пытанням.

Сяргей ШЫЧКО

■ Лідары

КУДЫ ПАЕДУЦЬ ЭЛЕКТРОБУСЫ?

Здавалася б, нестабільнае становішча рынкуаў, якое сёння назіраецца ва ўсім свеце, ваганні валютных курсаў ускладняюць дзейнасць нават буйных прадпрыемстваў і аб’яднанняў. Але не тых, што ў крызісных з’явах бачыць новыя выклікі і магчымасць праявіць сябе, таму што на самай справе ніяка негатыўная эканамічная тэндэнцыя не зможа спыніць тэхналагічны прагрэс. Вось гэта выдатна разумеюць канструктары Мінскага аўтамабільнага завода, якія ўжо цяпер пачалі распрацоўваць новую прадукцыю — электробус. На думку намесніка галоўнага канструктара СГКА прадпрыемства Васіля УЛАДЫЦЬКАГА, на МАЗе добра разумеюць, як хутка трэба даваць новыя прадукты і знаходзіць новыя рынкі збыту. Менавіта гэта падганяе айчынных канструктараў, якія абяцаюць гатовы вопытны ўзор ужо да вясны.

НАКІРУЮЦЬ У ЕЎРАСАЮЗ

Як адначыў намеснік галоўнага канструктара СГКА, стваральнікі паспелі зрабіць тэхнічнае заданне. Паводле задумы, аўтобус не будзе абсталяваны харчавіком унутранага згарання, але запрацуе на назапашвальніках энергіі. Магчыма, у іх ролі выступяць літвій іённыя батарэі.

«Пакуль мы не вызначыліся з назапашвальнікам энергіі, верагодна, гэтую частку праекта мы аддадзім у Аўстрыю. У якасці аднаго з варыянтаў разглядаюцца румынскія партнёры», — паведамаў намеснік галоўнага канструктара.

Ён падкрэсліў, што гэты прадукт будзе экспертаарыентаваным, нацэленым на рынак Еўрапейскага саюза.

РАСПРАЦОЎКІ ПРАЦЯГВАЮЦЦА

Акрамя таго, на МАЗе плануюць паставіць буйную партыю газавых аўтобусаў у Екацярынбург ужо да канца лета.

«У Расіі выдзяляюцца датацыі на куплю газарухавіковай тэхнікі, таму нашы аўтобусы на метане там папулярныя. Зараз мы рыхтуем буйную партыю газавых аўтобусаў для Екацярынбурга — каля 60 адзінак», — растлумачыў Васіль Уладчык.

Канструктары імкнуцца ўлічыць асноўныя пажаданні патэнцыйных пакупнікоў, каб яшчэ больш іх зацікавіць. Напрыклад, зараз на заводзе распрацоўваецца аўтобус для афрыканскага рынку — Нігерыі, Зімбабве. «Ён будзе зроблены на шасці аўтамабіля, на даху прадугледжана спецыяльная агароджа, дзе можна будзе перавозіць грузы альбо рэчы. Мы пачынаем дэтальёвую распрацоўку канструктарскіх дакументаці, вызначыліся з дызаймам і камплектацыяй», — адначыў канструктар. Паводле яго слоў, заканчваюцца і выпрабаванні новай мадыфікацыі аўтобуса МАЗ-203088 Еўра-6, а таксама ідзе зборка газавага аўтобуса МАЗ-203988 Еўра-6.

«Гэтая тэхніка прызначана для еўрапейскага рынку. Газавы аўтобус Еўра-6 мы маглі б прадаваць у Літву, куды ўжо паставілі свае тралейбусы», — падкрэсліў Васіль Уладчык.

Адной з апошніх распрацовак МАЗа з’яўляюцца тралейбусы з аўтаномным ходам.

«Не заўсёды выгадна і мэтазгодна будаваць новыя кантактныя лініі, а тралейбус з аўтаномным ходам можа да 15-20 км праезджаць без іх. Вялікую цікаваасць да такой тэхнікі сёння праяўляюць транспартнікі Расіі і Беларусі», — растлумачыў намеснік галоўнага канструктара.

Ілья КРЫЖЭВІЧ. *kryzhevich@zviazda.by*

■

■

■

■

■

«ЗАЛАТЫЯ РУКІ» І КРЭАТЫЎНАЕ МЫСЛЕННЕ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

«Сёння вакол вышэйшай адукацыі ў грамадстве створаны арэол выключнасці, а навунасць вышэйшай адукацыі стала абавязковым атрыбутам паспеху ў жыцці. Але чаму ўсе дзевяцікласнікі павінны ісці ў старшую школу? Чаму б не сарыентаваць іх на паралельнае атрыманне агульнай сярэдняй адукацыі і рабочай прафесіі? У газетах мы пастаянна чытаем артыкулы пра ВНУ, а дзе ў СМІ прадстаўлены установы прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі? Трэба больш папулярызаваць іх дзейнасць», — падкрэсліла Наталля Качанова.

Дарэчы, асацыяцыя WorldSkills International (WSI) была створана ў 1946 годзе ў Іспаніі менавіта для папулярызацыі рабочых прафесій, у тым ліку праз правядзенне міжнародных спаборніцтваў, якія яшчэ называюць алімпіадай у прафесійным майстэрстве. Беларусь стала 69-й краінай, якая далучылася да WSI. Гэта адбылося ў студзені 2014 года. Пасля нас у клуб «Залатыя рукі» ўступілі яшчэ тры краіны, у тым ліку Казахстан.

— Далучэнне да WorldSkills International (WSI) дало нам магчымасць атрымаць доступ да самых сучасных кваліфікацый. Для нас гэта адназначна рух наперад і магчымасць «звернуць гадзіннікі» ў сістэме прафесійнай адукацыі, тым больш што для ацэньвання будучы выкарыстоўваюцца міжнародныя індэкаторы якасці, — падкрэслівае дырэктар Рэспубліканскага інстытута прафесійнай адукацыі Аркадзь ШКЛЯР.

На чэмпіянаце свету WorldSkills International-2015 у Бразіліі Беларусь будзе прадстаўлена ў 15 кампэтэцыйных, хоць увогуле спаборніцтва будзе праводзіцца ў 50. А за перамогу пазмагаюцца 1200 удзельнікаў з 63 краін. Баявым хрышчэннем для нашых хлопцаў і дзяўчат стаў першы адкрыты чэмпіянат WorldSkills СНД, які адбыўся ў маі бягучага года ў Казані. У Расіі беларусы заваявалі адзін залаты і 16 сярэбраных медалёў.

Але конкурс у Бразіліі — гэта зусім іншы ўзровень. Усе эксперты прызнаюць, што для нацыянальнай сістэмы прафесійна-тэхнічнай адукацыі гэта сааэваласці выклік, паколькі патэнцыяльныя інвестары будучы ацэньваюць перш-наперш нашу краіну: ці ёсць у Беларусі кадры, якія могуць працаваць на самым сучасным абсталяванні. Скажам, неабходна швейная абсталяванне, на якое дзевяццацца працаваць у Бразіліі нашай канкурсантцы, знайшлося толькі на сталічнай «Элем». Дарэчы, у кампэтэцый «Дызайн адзення» ўдзельнікам трэба будзе стварыць эскіз мадэлі сукенкі і пашыць яе па гатовых лжалках усюга за 6 гадзін. 10 гадзін адводзіцца на стварэнне эскіза і пашыў жакета пад гэтую сукенку. На спаборніцтвах будучы ацэньваюць як якасць працы, так і крэатыўнае мысленне і сучасны дызайн. У кампэтэцый «Сеткавае і сістэмнае адміністраванне» будзе пастаўлена задача настройць з нуля ўсе камп'ютарныя сеткі на віртуальным прадпрыемстве з зададзенымі ўмовамі. У кампэтэцый «Фрэзерныя работы» і «Такарныя работы» канкурсанты атрымаюць дастаткова складаны чарчэж дэталі: трэба будзе стварыць 3D-мадэль, напісаць праграму, потым падабраць і эманіраваць інструмент на станку і вырабіць дэталі.

Увогуле, пры падрыхтоўцы да міжнародных спаборніцтваў дзвяляцца ўлічваць шмат нюансаў. Напрыклад, у Бразіліі кухарам дзевяццацца гатаваць стравы з паўднёваамерыканскіх прадуктаў. Адным з найбольш складаных і нечаканых заданняў у намінацыі «Кандытарскае мастацтва» для беларускіх канкурсантаў стаў выбар шкаладных цукерак. Справа ў тым, што гэтая тэма увогуле адсутнічае ў вучэбных праграмах нашых навуковых устаноў кандытарскага профілю.

— Сёння патрабавы пераасэнсаванне навуцэння і эместу рабочых прафесій. Сучасныя рабочыя — людзі з самай рознай адукацыяй. Ёсць прафесіі, дзе ад рабочага персаналу патрабуецца навунасць сярэдняй спецыяльнай і нават вышэйшай адукацыі, — падкрэслівае міністр адукацыі Міхаіл ЖУРАЎКОУ.

Кажуць, што ў гісторыі руху WorldSkills не было выпадку, каб краіна, якая толькі што далучылася да спаборніцтваў, адразу здзейсніла магутны рывок і трапіла ў «топ» пераможцаў. — Безумоўна, перамога — гэты важны матыватар удзелу ў любых спаборніцтвах, але для нас важна, у першую чаргу, магчымасць паглядзець на свеце на фоне іншых, — дадаў Міхаіл Жураўкоў.

Па словах Наталлі Качановай, усе канкурсанты з'яўляюцца прыкладам для маладых людзей, якія сёння толькі вызначаюцца з прафесійным шляхам. Галоўнае, па яе словах, — знайсці сваё месца і выбраць сабе прафесію па душы. І зусім неабавязкова ісці для гэтага ў вышэйшую навучную ўстанову. Міхаіл Жураўкоў прыгадаў выпадак, калі яго студэнт, які вучыўся на мехмаце, адбыўся як выдатны кулінар, але для гэтага дзвяляцца перакачыць бацькоў, што іх сын выбраў не тую прафесію. Што матэматыка — не яго шлях. Адмовіўшыся ад навучання ва ўніверсітэце, хлопцек не згубіўся ў жыцці — ён выйграў грант на бясплатную стажыроўку ў Італіі ў вядомых кулінараў. Галоўнае — уважліва да сябе прыслухацца і не баяцца своечасова прызнаць здзейсненую памылку...

Надзея НИКАЛАЕВА. nikalaeva@zviazda.by

Чулі?

БУДЗЕ СУМНА БЕЗ ДАШЫ

Найлепшая біятланістка свету прапусціць наступны сезон

Напярэдадні Дар'я Домрачава адзначыла свой 29-ты дзень нараджэння, а ўжо наступнай раніцай з'явілася інфармацыя аб тым, што трохразовая алімпійская чэмпіёнка, чэмпіёнка свету і ўладальніца Вялікага хрустальнага глобуса мае намер прапусціць сезон 2015/16.

Здагядкі пра будучую паўзу ў кар'еры спартсменкі хадзілі даўно і ўзямціліся асабліва пасля весткі аб тым, што Дар'я захварэла на мнануклеоз (вострае віруснае захворванне, якое характарызуецца павышэннем тэмпературы, болям у горле і павелічэннем лімфатычных вузлоў). Аднак біятланістка не спынялася з гучнымі заявамі і прыняла рашэнне толькі праз некалькі тыдняў.

— Усё добра абдумваюшы і прааналізавваюшы, я прыняла рашэнне прапусціць спаборніцкі сезон 2015/2016. Першая думка пра такую магчымасць і жаданне аднавіць сілы з'явілася ў мяне яшчэ пасля завяршэння праведзенага кубкавага сезона. Маёй памылкай стала тое, што я недастаткова прыслухалася да патрэб арганізма ў той момант. З'ездзіўшы да мора, скіннушы стомленасць сезона, і, як здавалася, адчыніўшы, было прынята рашэнне рыхтавацца да новага спаборніцкага года. План быў такім: прапусціць частку старту, каб знізіць менавіта спаборніцкую насычанасць. Да трэнеровак прыступіла з вялікім энтузіязмам, і, як здавалася, усё ішло добра, — распавядае Домрачава.

Зараз у планах спартсменкі канчатковае аднаўленне без эмацыйных і фізічных перагрузак. Па рэкамендацыях лекараў наступны месяц Даша правядзе ў спакойным рэжыме. І далей, абпіраючыся на самаадчуванне і паказчыкі аналізу, паступова прыступіць да базавых трэнеровак.

— Пакуль я радуся самым простым рэчам. Напрыклад, з'явіўся час пачытаць, стварэцца з сябрамі, гапуляць па горадзе і схадзіць у тэатр. У жорсткім спартыўным рэжыме шмат чаго не паспявае. Сёння ў гэтым плане адчуваю сябе нават вальней — няма пастаяннага ціску і самаабмежаванняў у графіку. Я атрымліваю задавальненне ад жыцця. Вядома, у мяне ёсць вялікі запас сур'ёзных цыкавых прадуктаў. Да абдумвання і ажыццяўлення некаторых з іх з'яўляюцца магчымасць прыступіць. Але усё роўна гэта здарыцца толькі пасля таго, як я фізічна і эмацыйна канчаткова аднаўлюся, — рэзюмавала Дар'я Домрачава ў сваёй афіцыйнай заяве.

Нагадаем, у мінулым сезоне частку перадсезоннай падрыхтоўкі прапусціў двухразовы алімпійскі чэмпіён — французскі біятланіст Мартэн Фурад, прычына — усе той жа мнануклеоз.

Дар'я ЛАБАЖЭВІЧ. lobazhevich@zviazda.by

СУКЕНКА АД АЙПЛАТАВА І ЗНІЖКІ НА ТРЫКАТАЖ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Неверагодных зніжкаў кшталту «усё па 100 тысяч», як гэта бывае на сезонных кірмашах, тут не убачыць, але прадукцыю асобных вытворцаў усё ж такі можна набыць танней. Напрыклад, на адным з базараў у цэнтры горада зрабілі зніжку на трыкатажныя вырабы: мінімум 15, 20 працэнтаў... Маштабы, можа, і невялікія, але саканоміць дзвесце тысяч на тым жа спартыўным касцюме для дзіцці усё роўна прыемна.

Саміх малых адзенне для школы не надта цікавіць. Іншая справа — яркі летні ўбор, якія вясць побач.

— Мама, паглядзі, што я знайшла! — крывацця дзятчынкі побач з лёгкай ружовай сукенкай.

— І не праці. Нам штаны на фізікультурны патрэбны.

— Ізноў чорныя? — уздыхае малая, бацьчы мамін выбар. — Кожны год такія нашы.

Пакупніца Вольга шукае форму для сына-трэцікласніка. «Да школы звычайна закупаем ся ў ГУМЕ, ЦУМЕ, — кажа жанчына. — Ходзім на падоўныя базары: калі «пакапацца», можна добрыя рэчы знайсці. Я аддаю перавагу беларускім фабрыкам, яны якасна шуюць. Хаця з касцюмамі заўсёды праблема. Каб былі па фігуры, набываю сыну штаны і піжжак з розных камплектаў. Самі разумеюць, што сабраць ідэальны касцюм такім чынам не заўсёды атрымаецца».

Сёлета Вольга пашанцавала: шмат рэчэй засталася з мінулага навучальнага года, таму зборы ў школу для кашалька будучы не такія адчувальныя. «А калі бацькам трэба набываць усё, то на дзсяцігадовага хлопчыка мільёны два пойдзе», — мяркуе мічанка.

Па ацэнках спецыялістаў Мінгарвыканкама, бацькам вучняў малодшых класаў падрыхтоўка да навучальнага года абдысцае ў 1,5—5,8 мільёна рублёў, а зкіроўка старшакласнікаў будзе каштаваць ад 1,9 да 7 мільёнаў.

Сярод вешалак са школьнай формай некалькі дзятчак-дзсяцікласнікаў шукаюць сабе новыя ўборы. Выбіраць ёсць з чаго. Спадніцы рознай даўжыні — ад 300 да 500 тысяч рублёў, жаке-

ты — прыкладна па 500-600 тысяч. Найбольш за ўсё школьнікам спадабалася прамая сукенка ад «Элемы» з доўгім рукавом і бэльмы каўнерыкам. Лічы, дызайнерская: мы ж памятаем, што цяперашні крэатыўны дырэктар кампаніі — мадэльер Іван Айплатва. Праўда, і кошт немаленкі: мала хто з бацькоў пагодзіцца аддаць 700 тысяч за школьную сукенку на кожны дзень. Побач як варыянт вісці сарафан у два разы таннейшы. Але альтэрнатыва, па фасоне відаць, не вельмі...

Ёсць і сувеніры.

«НАШ АБУТАК ДАРАЖЕЙШЫ, АЛЕ НОСІЦЦА ЛЕПШ»

На школьных базары ў Заводскім раёне сталіцы асартымент вялікі. Адных толькі заплечнікаў каля 40 відаў. Кошты — ад 300 тысяч. Самыя дарагія мадэлі для дзятчак — ярка ружовыя, з выявай феі і персанажаў з мультфільма «Маша і мядзведзь». Такія абдыдзюцца ў 600 тысяч. Сітуацыя з хлапчучковымі заплечнікамі адваротная: даплачваць даводзіцца за фасонам без малюнкаў ці з тканіны колеру хаці.

Пару абутку для школьніка — з натуральнай скуры — можна набыць за 300-500 тысяч. Ля паліц з тупымі разгаварыліся з мамай пціцкішай Вольгай. «Абутак звычайна беру наш. Ён хоць і даражэйшы за кітай-

скі, але і носіцца лепш, чым той шырспажыў з рынку», — заўважае жанчына. Грошай на падрыхтоўку да школы ў яе пайшло шмат.

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— На камізіўку яшчэ здаць трэба, — нагадвае дачка, якая, пакуль мама выбірае ёй туплі, стаіць побач у адным сандалі.

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— На камізіўку яшчэ здаць трэба, — нагадвае дачка, якая, пакуль мама выбірае ёй туплі, стаіць побач у адным сандалі.

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

Касцюмаў для хлапчыкаў тут — на любы густ. Сярэдні кошт — 600 тысяч рублёў. Сярод класічных чорных і шэрых мадэляў ёсць і больш цікавыя варыянты, напрыклад піжжакі з «латкамі» на локцях.

— Васіліся ў гімназіі вылучыцца, там сваю форму ўводзіць будучы, — тлумачыць жанчына.

У аддзеле хлапчучковага адзення мічанка Ірына шукае, што апрануць у 1 верасня сына-шматкласніка. Сам Біця да выбару школьнай формы падшоў аргіроўка: парануювае, у якім з касцюмаў большы працэнт абароны ад электрамагнітнага выпраменьвання. Хоць потым стамляецца і пакорліва прымярае усё, што нагледзела для яе мамы: толькі б хутэй той шопінг скончыўся.

Пару абутку для школьніка — з натуральнай скуры — можна набыць за 300-500 тысяч. Ля паліц з тупымі разгаварыліся з мамай пціцкішай Вольгай. «Абутак звычайна беру наш. Ён хоць і даражэйшы за кітай-

скі, але і носіцца лепш, чым той шырспажыў з рынку», — заўважае жанчына. Грошай на падрыхтоўку да школы ў яе пайшло шмат.

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

— Мільён на кофты (трэба ж некалькі, каб на змену было), мільён на абутак, мільён на канцтавары... — пералічвае Вольга. — І гэта мы яшчэ не ўсё набылі!

поспяваем за адзін дзень, — прызнаецца Ірына. — Канцтавары я раней набываю, а абутак і адзенне за сёння з сынам выбіраем.

Жанчына кажа, што закупляцца на спецыяльных базарах ёй больш падабаецца: усё ў адным месцы, не трэба бегача па паверхах ці ездзіць палову дня па крамах. Касцюмаў для хлапчыкаў тут — на любы густ. Сярэдні кошт — 600 тысяч рублёў. Сярод класічных чорных і шэрых мадэляў ёсць і больш цікавыя варыянты, напрыклад піжжакі з «латкамі» на локцях. Зручна і модна. Хоць айчыны вытворца і тут перастарайся і наставіць тых «латкаў» ледзь не на ўсе кофты з доўгім рукавом. Пацучыць меры — не наш канек?

— Трыкатаж можаце браць

Школьны кірмаш у віцебскім універмагу.

любю, усе айчыныя вырабы якасныя, — раіць мне прадавец кансультант, жанчына сярэднягадоў. — Увогуле, беларускія фірмы за апошнія гады сталі лепш шуюць. Памятаю, калі я сышла ў школу збірацца, такога выбару не было, добра, што польскія рэчы дастаць маглі. Ведаецца, я ў аддзеле школьных тавараў ужо сем гадоў працую. Люблю, каб дзеці прыгожа выглядалі.

Але гэтая наша звычайна браццэдзенне на выраст... Беднае дзіця спачатку патанае ў піжжак, а потым год з короткімі рукавамі ходзіць. Зараз, дзятку Богу, бацькі радзей так робяць.

Акрамя спецыялізаваных базараў, пашыраны асартымент абутку, адзення і канцтавары для вучняў прапануюць 50 сталічных крам. Актыўны гандаль школьнымі таварамі будзе доўжыцца да 10 верасня.

ДАДЖАВІК ДЛЯ... АРТАПЕДЫЧНАГА РАНЦА

Віцебскія карэспандэнты «Звязды» напярэдадні школьнага гандлёвага ажыятажу прайшліся па крамах абласнога цэнтру.

— Непасрэдна школьныя кірмашы ў Віцебску, як і ў іншых буйных гарадах, населеных пунктах вобласці, запланаваны на суботы: 15 і 22 жніўня. У крамах жа, вядома, ужо прадаецца спецыялізаваная прадукцыя, — паведамілі «Звяздзе» ў гарвыканкаме.

Наконт «бонусаў» для шматдзетных сем'яў. Спецыялісты адзначылі, што канкрэтныя працэты агучаць пакуль рана. Але практыка мінулых гадоў паказвае, што цана можа быць паніжана нават на чварць.

Ажыятаж на тавары для школьнікаў звычайна назіраецца ў другой палове жніўня.

— А некаторыя бацькі з дзясцімі літаральна забягаюць у краму і верасня і нават паазней. Робяць гэта, каб хуценька дакупіць неабходнае: алоўкі, ручкі са страдыёны розных колераў, паперу, — распавяла прадавец кніжнай крамы ў цэнтры горада.

Паводле яе слоў, штогод колькасць пакупкоў прыкладна на адным узроўні. І за некалькі дзён або тыдзень у перыяд падрыхтоўкі да школы можна выканаць месячны план.

Інтэрнэт-крамы, нягледзячы на тое, што ўзрўнана набіраюць папулярнасць, пакуль не вельмі моцныя канкурэнты стацыянарным гандлёвым пунктам. Дарэчы, у сеце, на так званых бацькоўскіх форумах, можна даведацца, дзе што лепш купіць.

Традыцыйна эпіцэнтрам продажу тавараў школьнай тэматыкі стаў гарадскі ўнівермаг. У выхадныя ён у пераходны сезон працуе на гадзіну больш. Увядзе сабе: толькі ў аддзеле, дзе прадаюцца канцтавары, 71 мільён адзінак тавараў больш за 6 тысяч найменш. Сёлета пачаў працаваць пункт

Наталля ЛУБНЕУСКАЯ. lubneuskaya@zviazda.by, Алксандр ПУКШАНСКІ. pukshanski@zviazda.by

ЗА ЯКУЮ АДУКАЦЫЮ ГАТОВЫ ПЛАЦІЦЬ МАЛАДЫЯ ЛЮДЗІ?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Маладзё хутка зарыентавалася ў перспектывах свайго працаўладкавання і ахвотна пайшла атрымаць адукацыю за грошы, прычым сюды прыйшлі абітурыенты з дастаткова высокімі баламі. Чаго не скажам пра многія іншыя спецыяльнасці, куды будучы залічаны ўсе, хто падаў свае дакументы.

Напрыклад, на факультэце радыётэхнікі і электронікі і факультэце тэлемаунікацый большасць спецыяльнасцяў абітурыенты увогуле праігнаравалі. Дарэчы, улічваючы слабы ўзровень падрыхтоўкі студэнтаў-платнікаў, у БДУІР плануецца ў пачатку навучальнага года арганізоўваць на кожным факультэце бесплатныя дадатковыя заняткі для першакурснікаў: 6 гадзін на тыдзень па матэматыцы і 6 гадзін на тыдзень па фізіцы. Інакш ужо першая экзаменацыйная сесія можа стаць для многіх апошняй...

У Беларускай нацыянальным тэхнічным універсітэце назіраецца аналагічная карціна з запусценнем платных месцаў на інжынерных спецыяльнасцях. Затое няма дэфіцыту ахвотных стаць архітэктарамі, працаваць на мятні, займацца транспартнай логістыкай, бізнес-адміністраваннем або вывучаць праграмае забеспячэнне інфармацыйных тэхна-

логій (на апошняй спецыяльнасці конкурс перавысіў 2 чалавекі на месца).

У Беларускам дзяржаўным тэхналагічным універсітэце запоўніліся платныя месцы на спецыяльнасцях «турызм і прыродкарыстанне», «праграмае забеспячэнне інфармацыйных тэхналогій», «інфармацыйныя сістэмы і тэхналогіі», «дызайн электронных і вэб-выданняў», «праграмае забеспячэнне інфармацыйнай бяспекі мабільных сістэм». Як відаць, большасць з іх звязаны з ІТ-сферай. А самая высокая канкурэнцыя склалася на спецыяльнасці «выдавецкая справа» — 51 прэтэндэнт на 20 месцаў.

Цяжка назваць нечаканасцю той факт, што ў БДУ запоўніліся ўсе месцы на факультэце міжнародных адносін, прычым у прэтэндэнты былі надзвычай высокія балы: на спецыяльнасць «лінгвакарыназнаўства» падалі дакументы 4 чалавекі з сумай балаў больш як 361 у кожнага, а на спецыяльнасць «мжнародныя адносіны» аж 10 прэтэндэнцаў знаходзяцца дыяпазоне ад 371 да 380 балаў.

На спецыяльнасці «мытная справа» на 35 месцаў прэтэндуюць 55 чалавек, прычым сярод тых, хто замахнуўся на гэту вышпапулярную ў маладзёжным асяродку спецыяльнасць, ёсць і ўладальнікі дастаткова нізкіх балаў (ад 120 да 200).

Цікава, што прахадныя балы нават на тых спецыяльнасцях, якім пашчасліва ўкамплектавацца, выглядаюць часам даволі сціпла. На фа

Краіна здароўя

Выпуск № 14 (344)

■ Набалела!

ПРА ГАЗІРОЎКУ І ВАДУ БЕЗ ГАЗУ

Бясplatныя салодкія напоі ў новым сталічным рэстаране хуткага харчавання нарабілі шуму. Але што тут непрадказальнага? Ад халыяў адмаўляецца хіба адзін на мільён. І маркетологі выдатна ведаюць пра цёмны бок душы сярэднестатычнага спажываўца... Непакройгатаваны апельсінавы сок, або ражанка. Можна было б паквапіцца. Але звычайная салодкая газіроўка?.. Хоць бы і сусветна вядомых брандаў...

Былі тут, на нашай зямлі, з працоўным візітам медыкі з далякага замежжа. Зразумела, з сабой ваду і ежу не везлі — тутэйшае пілі-елі, і грошай за гэта з іх ніхто не браў. Здавалася б, маглі ўжо (бо на халву ж!) крышку папсаваць свае страўнікі і ўзняць узровень халестэрыну ў крыві. Дык не! Як адзін, усе катэгарычна адмовіліся ад нашых маянэзных «аліў» з «паўлінкамі». А калі ўбачылі на стале мінеральную газіраваную ваду — пакруцілі насамі і запрасілі звычайнай пітной, без газу.

А мы?... Па каўбасу, цукеркі, булкі — на «Камароўцы» чэргі. Якую смятану і сыр перад вамі толькі што жанчына ўзяла? Вядома, самай высокай тлустасці, ды яшчэ і ганарыцца такім выбарам: «Я што, за ваду плаціць буду?» Ну, плаціце за тлушч, а за адным разам — за атрасклероз, дыябет, інфаркт... У адным магазіне тата, падыздыхачы да халадзільніка з глазураванымі сыркімі, каза дацэ: «Бяры, колькі хочаш...» Добры тата, нічога не скажаш... І пенсіянеры ў нас любяць сябе сырочкамі парадаваць — можа, думаюць, што гэта амаль той жа тварог?! Толькі хіба можна даросламу чалавеку не разумець, што прадукт прадукту — розніца?

Вядома, у харчовых магазінах няма атруты. Усе прадукты нармальныя. І шашлык сам па сабе ласчэ не рак, і кетчуп можна паспытаць, і «бургер», і газіроўку...

Толькі, баюся, наш чалавек па-ранейшаму думае, што архі

то з белаі мукі. Калі бульба — то «фры».

Атрымліваецца, што прадукты адны і тыя ж, але ў адным выпадку размова ідзе аб атрыманні «пустых калорый», а ў другім — аб карысных рэчывах. Усё ж такі чалавеку патрэбна не толькі энергія, але і вітаміны, і мінералы, і г.д. Толькі ў такім выпадку можна будзе гаварыць пра здаровае харчаванне.

Вылучаюць некалькі тыпаў прадуктаў: цэльныя (такія, як яны ёсць — бульба, капуста, грэчка, арэхі і інш.); з мінімальнай працоўкай для захоўвання (замарожаная ягада, таматная паста без дабавак, мука з цэльнага зерня, кефір і інш.); якія страцілі ў выніку перапрацоўкі значную частку карысных элементаў (сок, кансерваваная гародніна, белы хлеб, цукор, крухмал, але і жывёльныя тлушчы і інш.); звышперапрацаваныя (шматкі, каўбаса, сырная намазка, макарона з мукі вышэйшага гатунку, выпечка, марожанае, гатовы абед ва упакоўцы, замарожаная піцца, салодкія напоі і інш.).

Нам усім патрэбна тое, што адносіцца да першых дзвюх груп. Чаму так? Таму што жыццёвыя назіранні прыводзяць да простаі высновы: празмернае ўжыванне перапрацаваных прадуктаў цесным чынам звязана з развіццём шэрагу сур'ёзных захворванняў (атлусцення, дыябету 2-га тыпу, сардэчна-сасудзістых і анкалагічных), ад якіх людзі паміраюць у росквіце.

Недахоп вітамінаў, мінералаў, клетчаткі і фітаэлементаў з натуральных прадуктаў пры лішчу тлушчу, цукру і солі адбірае ў чалавека спачатку здароўе, а потым і жыццё.

Ну, а цяпер падумаеце пра бясplatную газіроўку. Усё роўна вы за яе заплаціце — але не грашыма...

Святлана БАРЫСЕНКА.

■ Унікальныя магчымасці

ЛАПАРАСКАПІЯ ДЛЯ НЕМАЎЛЯТ

Рэспубліканскі навукова-практычны цэнтр дзіцячай хірургіі працуе на еўрапейскім узроўні. Тут выконваюць унікальныя аперацыі. Аднак гэта не азначае, што бацькам трэба губляць пільнасць. Сучасная хірургія здольная на многае, але цуду можа і не здарыцца.

Дзеці, пакінутыя сам-насам, ухітраюцца адшукаць і выягнуць драбноткі круглячкі батарэек з самых розных прылад. А што робяць малыя з малымі прадметамі? Імкнучца пакаштаваць на смак! Бывае, што бацькі пачынаюць падазраваць няладнае толькі праз некалькі дзён пасля таго, як батарэйка

Летась з 1200 такіх карэцый 700 ужо выконваліся нетраўматычным шляхам. Дзеці пасля гэтага могуць выпівацца дадому фактычна на наступны дзень.

трапіла ў арганізм. Батарэйка ж за гэты час проста раз'ела стрававод. Электрахімічны апек прывёў да звужэння і ўтварэння рубца, парушыў цэласнасць органа. Каб ратаваць такога пацыента, неабходна выдаліць частку стрававода і правесці яшчэ пластычную аперацыю. Гэта вельмі складаныя аперацыі і складаныя аперацыі. Пры гэтым, калі ў шэрагу краін блізкага замежжа дагэтуль прымяняюцца досыць траўматычны

ныя метады, то ў беларускім цэнтры ў падобных сітуацыях або пры наяўнасці рубцоў у трахеі (калі дзіця не можа нават піць) усё часцей прымяняецца новы метада лячэння — лазерная вапарызацыя (выпальванне рубца лазерам). Гэта малаінвазіўнае ўмяшанне праводзіцца з дапамогай эндаскапічнай тэхнікі. Для правядзення такіх планавых аперацый у краіну прыязджаюць пацыенты з Расіі, Украіны, Казахстана.

— Яшчэ дзевяць гадоў таму замежныя спецыялісты прыяздзілі да нас з майстар-класамі, дапамагалі справіцца з нейкімі складанымі выпадкамі, а цяпер ужо мы едем у тую ж Расію, Украіну,

Азербайджан, дзелімся сваім вопытам правядзення аперацый, догляду пацыентаў, — кажа дырэктар Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтра дзіцячай хірургіі Канстанцін ДРАЗ-ДОУСКІ. — Трэба пры гэтым разумець, што Масква — не ўся Расія, і там яшчэ шмат працы.

У дзіцячай хірургіі і кардыяхірургіі адбываецца пераход ад адкрытых аперацый у бок малаінвазіўных. Пяць гадоў таму з тысячы карэцый парокваў сэрца каля 700 выконваліся адкрытым спосабам, астатнія — малаінвазіўным, эндавааскулярным, без разрэзаў. Летась з 1200 такіх карэцый 700 ужо выконваліся не-

траўматычным шляхам. Дзеці пасля гэтага могуць выпівацца дадому фактычна на наступны дзень.

Паліпшэнне перынатальнай дыягностыкі зрабіла магчымым выяўленне парокваў сэрца, кішэчніка і правядзення хірургічнага лячэння ў першыя суткі жыцця. Сур'ёзным прарывам стала магчымасць правядзення лапараскапіі ў немаўлят вагой да 2,5 кг. Не так даўно ўдалося прапелераваць дзіця вагой 1,6 кг з паталогіяй стрававода і пароквам сэрца, а дзіцяці з яшчэ меншай вагой была праведзена аперацыя на аорце. Гэта ўнікальныя выпадкі, якія пакуль не маюць апісання ў навуковай літаратуры.

Штогод у РНПЦ дзіцячай хірургіі прымаюць каля 30 тысяч пацыентаў з пароквамі сэрца і іншых унутраных органаў, у

тым ліку з хірургічнай паталогіяй (грыжа, апендыцыт, іншароднае цела і г.д.). Лекацца ў стацыянары каля 10 тысяч, з іх аперавуюцца — каля 5 тысяч.

■ Душэўны камфорт

Чытай, танцуй, натхняйся!

У сацыяльных сетках трапілася выдатнае «хатняе заданне». Яго даў сваім вучням адзін італьянскі настаўнік. Там не так шмат адзін, апошні, месяц лета. Выконвае такія заданні ніколі не позна. Як і клапаціцца пра дзяцей і пра сябе саміх.

- ✓ Гуляйце раніцай уздоўж мора (няма мора — проста гуляйце!) у поўнай адзіноце, глядзіце на блікі сонца на вадзе і думайце аб тым, што робіць вас шчаслівым.
- ✓ Імкніцеся выкарыстоваць новыя словы, якія вывучылі сёлета. Чым больш вы зможаце сказаць, тым цікавей зможаце думаць, а чым больш у вас будзе думак, тым больш свабоднымі вы будзеце.
- ✓ Чытайце! Шмат, колькі зможаце. Але не таму, што абавязаны гэта рабіць. Чытайце, таму што лета натхняе на мары і прыгоды, а чытанне — гэта як палёт.
- ✓ Пазбягайце ўсяго, што прыносіць вам негатыві і адчуванне пустэчы (рэчаў, сітуа-

цыі і людзей). Шукайце натхненне і сяброў, якія вас узбагачаюць, якія разумеюць вас і цэняць такімі, якія вы ёсць.

✓ Калі вы адчуваеце сум і страх, не хвалюйцеся: лета, як і любая іншая цудоўная рэч у жыцці, можа прывесці душу ў замяшанне. Вядзіце дзёнікі, апісвайце тое, як сябе адчуваеце.

✓ Танцуйце і не саромейцеся нічога. Паўсюль, дзе заўгодна: хоць на дыскацеці, хоць у сваім ложку ў адзіноце. Лета — гэта танец, і неразумна не прымаць у гэтым удзелу.

✓ Хоць бы аднойчы схадзіце сустрэць святанне. Стойце моўчкі і глыбока дыхайце. Заплюшчыце вочы і адчувайце ўдзячнасць.

✓ Шмат часу прысвячайце спорту. Калі вы сустрэлі некага, хто вам вельмі спадабаўся, скажыце гэта яму ці ёй так прыгожа, як толькі зможаце. Не бойцеся быць незразумелым. Калі нічога не атрымаецца, значыць, гэта не ваш выпадак.

✓ Будзьце такімі ж шчаслівым, як сонечнае святло, і такімі ж свабодным, як мора. Калі ласка, не трэба ляцяць. Будзьце ветлівым і добрым.

✓ Глядзіце добрыя фільмы з глыбокімі эмацыйнымі дыялогамі, каб развіць здольнасць адчуваць і марыць. Няхай кіно не закранае для вас разам з фінальнымі цітрамі, пражывайце яго зноў і зноў, уключаючы яго ў вопыт гэтага лета.

✓ Лета — гэта магія. У сонечным святле раніцы і летнім вечарам марце аб тым, якім можа і павінна быць жыццё. Зрабіце усё, што ад вас залежыць, каб ніколі не здавацца на шляху да мары.

✓ Будзьце харошымі.

■ Доктар адкажа

Я ВАС ДРЭННА ЧЮ

«Падкажыце, калі ласка, як пазбавіцца сернай пробкі ў вуш?»

Галіна, г. Віцебск»

Тлумачыць урач-атарыналарынгалаг 2-й цэнтральнай раённай клінічнай паліклінікі г. Мінска Вольга СТАРАВОЙТАВА:

— У норме сакрэт серных залоз выдзяляецца са сляхваю праходу натуральным чынам — дзякуючы руху яго прырднай сценкі, што адбываецца пры размове або жаванні. Аднак у некастрых людзей можа назірацца павышанае выдзяленне вушной серы, або гэта можа быць звязана з наяўнасцю экзэмаў, дэрматыту. Акрамя таго, утварэнню пробак можа паспрыяць... высокая колькасць халестэрыну ў крыві (вушная сера змяшчае шмат халестэрыну). Ёсць і яшчэ некалькі нюансаў. Вада, асабліва мільная, калі трапляе ў вуха, садзейнічае зацяжэнню серы ў больш глыбокія аддзелы вонкавага сляхваю праходу, адкуль ёй цяжэй выдзяляцца. Да ўтварэння серных пробак можа прывесці механічнае прапаванне вушной серы (пры няправільным карыстанні ватнымі палачкамі) і больш глыбокія аддзелы сляхваю праходу. Назлапазнаванню сакрэту ў вонкавым сляхваю праходзе спрыяе наяўнасць крупінак цэментнага, мучнога пылу, сажы, аблепленых вузкіх і злівістыя канал, які цяжка самаачышчаецца.

Калі серная пробка не закрывае цалкам сляхавы праход, то яна не выклікае ніякіх непрыемных адчуванняў. Аднак пры поўнай закупорцы слях зніжаецца. Поўная закупорка звычайна адбываецца ў выніку выпадковага пападання ў сляхавы праход вады падчас мыцця, купання або падчас жавання, маніпуляцыі ў вуху. Самыя непрыемныя адчуванні — шум у вушах, галавакружэнне — узнікаюць, калі пробка цісне на барабанную перапонку. Пры такіх сімптомах лепей звярнуцца да ўрача. У паліклініцы серная пробка, як правіла, лёгка выдзяляецца прамываннем. Пасля прамывання галаву трэба нахіліць да пляча, каб выцеклі рэшткі вады. Сляхавы праход на некалькі гадзін закрываецца ватай. Калі пробка надта шчыльная і пры першай спробе не вымываецца, трэба цягам аднаго-двух дзён размякчыць і разрыхляць яе. Для гэтага некалькі разоў на дзень трэба ўліваць у вушныя мышцавая каардынацыя, якая эфектыўна ўплывае на развіццё максімальнай моцы. Пры большай працягласці (20-40 хвілін) стацтычных практыкаванняў, асабліва калі не прымяняць практыкаванняў на расслабленне, не рабіць самамасажа, здольнасць мышцаў да расслаблення пагаршаецца, страваецца іх эластычнасць.

Важна! Чаргаваць віды практыкаванняў і вельмічна напружання. Напружанае варта ўтрымліваць ад 5 да 8 секунд, расслабленне — 10-12 секунд. Паўтараць ад 6 да 8 разоў. Працягвае выкарыстанне адных і тых жа практыкаванняў не спрыяе эфектыўнаму развіццю слявых магчымасцяў

Матэрыялы паласы падрыхтавала Святлана БАРЫСЕНКА.

■ Сезонныя парады

ВЯЛІКІ «+»

Калі ваш адпачынак у гарах краінах яшчэ толькі наперадзе, не забудзьце падумаць аб захаванні здароўя. Каб не сапсаваць прыемныя ўражанні, у першую чаргу варта працягнуць, якія інфекцыйныя захворванні захоўваюць актуальнасць для той ці іншай экзатычнай краіны. Такія інфармацыя ёсць у любой паліклініцы. Што да агульных рэкамендацый, то вы іх добра ведаеце. Хоць не лішне будзе прыгадаць іх, пакуль сядзіце на чамадане.

«Спэка, высокая тэмпература наветра — ці то адкрытай мясцовасці, ці то ў памяшканні — можа негатыўна адбіцца на стане здароўя, у першую чаргу, пажылых і дзяцей. Здароўе можа рэзка пагоршыцца і па прычыне абстрактнага хранічнага захворвання», — кажа валеолаг 13-й гарадской паліклінікі г. Мінска Людміла СЛЫШКІНА.

Што рабіць? 1. Абмежаваць знаходжанне пад адкрытым сонцам з 13.00 да 16.00. 2. Знізіць фізічныя напружкі. 3. Пастаянна праветрываць усё памяшканні, карыстацца вентылятарам або кандыцыянерам.

СОНЕЧНЫ ЎДАР

Для такога стану характэрныя кволасць, разбітасць, млянасць, галавакружэнне, сутаргі, страта прытомнасці. Калі ад гэтага пацяплеў нехта з вашых блізкіх, пакладзіце яго ў цен, абгарніце цела прасцінай, намочанай у халоднай вадзе, пакладзіце на галаву халодны кампрэс. Для актывізацыі дышання дайце ўдыхаючым нашатрыны спірт. Дайце выпіць халоднай вады. У экстрэмным выпадку — пры страце прытомнасці, адсутнасці дышання і сэрцабіцця — зрабіце штучнае дышанне і закрыты масаж сэрца, выклічце «хуткую».

4. Змяніць лад харчавання. Ежа павінна быць менш каларыйнай, няжуйстай; менш мяса, больш рыбы, садавіны і агародніны (ужыванне цяжкай ежы выклікае павышэнне тэмпературы цела і ўзмацняе патааддзяленне).

5. Каб прадухіліць абязводжванне, трэба павялічыць ужыванне вады, чаю, морсу, адвараў з сухафруктаў і пазбягаць газіраваных салодкіх напойў. Калі ў вас ёсць захворванні нырака або сардэчна-сасудзістай сістэмы, трымайцеся такога пітнага рэжыму, які рэкамендаваў урач. 6. Не рэкамендуецца ўжываць алкаголь (ён узмацняе надыход цэплагага ўдару, паколькі парушае тэрмарэгуляцыю арганізма). 7. Цягам дня прымаць халаднаваты душ.

І яшчэ...

➤ Карыстайцеся тымі касметычнымі сродкамі і крэмамі, якія не перашкаджаюць нармальнаму функцыянаванню скуранага пакрыва і валодаюць сонцаахоўным эфектам.

➤ Паездкі за рулём або ў грамадскім транспарце лепш планаваць на раніцу ці вечар (каб не справакаваць галавакружэнне і страту прытомнасці).

➤ Кунайцеся толькі ў спецыяльна адведзеныя для гэтага месцах.

■ Фізікульт-ура!

У вялікай колькасці беларускіх студэнтаў выяўляецца плоскаступнёнасць, парушэнні апорна-рухальнага апарату, постаці. Ёсць такія праблемы і ў дарослага насельніцтва. А таму пры самастойных фізікульт-занятках неабходна паслядоўна працаваць над умацаваннем пазваночніка, яго шыйна-каўняровай зоны, груднога і паяснічна-крыжовага аддзелаў, звязачна-сустаўных вузлоў, брушнога прэса, мышцаў таза, ступні.

Выкарыстоўваюцца для гэтага самыя розныя сродкі: трэнажоры, амартызатары, эспандары, гіры, разборныя гантэлі, гімнастычныя палкі, набійныя мячы, штангі, а таксама практыкаванні з абцяжарваннем упаснай вагі, на самасупраціўленне.

Калі вы пачатковец, значыць, праграма заняткаў павінна быць аблегчанай — 2-3 заняткі на тыдні па 30 хвілін. Паступова працягваюць і інтэнсіўнасць трэніроўкі можна павялічваць. Аптымальны варыянт — 3 разы на тыдзень па 1,5-2 гадзіны. Звычайна адзін заняткаў — гэта 10-15 практыкаванняў, пры сярэдняй колькасці паўтараў — 8-10 разоў з умераным абцяжарваннем. Для развіцця моцы важна ў стане стомленасці выканаць практыкаванне 1-2 разы з умераным абцяжарваннем. Гэтыя апошнія паўтары маюць вялікае значэнне.

Галоўная ўмова заняткаў па агульнай праграме: у кожную трэніроўку ўключаюцца практыкаванні, якія ўцягваюць у работу ўсе мышцавыя групы (1-3 практыкаванні для кожнай групы мышцаў).

Колькасць падыходыў і паўтараў залежыць ад накіраванасці трэніровачных заняткаў: • 8-10 разоў з умераным абцяжарваннем — для агульнага развіцця мускулатуры, яе аб'ёму; • 15 і болей з паранульна невялікім абцяжарваннем у

Празмерныя напружкі, якія перавышаюць фізіялагічныя магчымасці мышцавай тканкі, могуць выклікаць у ёй паталагічныя змены.

Першы сімптом — боль па лініі мышцы або ў месцы яе праходу ў сухажылле. Адчуваецца боль? Зніжайце велічыню напружкі!

Уся моц... У МЫШЦАХ

Сілавая стацтычная напружка ўздзейнічаюць на слабаразвітыя мышцы і групы мышцаў.

Даказана, што пры выкарыстанні дынамічных практыкаванняў моц расце хутчэй, чым пры выкарыстанні адных толькі стацтычных. Таму апошнія трэба прымяняць як дадатковы сродкаў — 10-12 хвілін на адзін заняткаў. Устаноўлена, што пры максімальных стацтычных напружаннях добра ўдасканальваецца ўнутрымышцавая каардынацыя, якая эфектыўна ўплывае на развіццё максімальнай моцы. Пры большай працягласці (20-40 хвілін) стацтычных практыкаванняў, асабліва калі не прымяняць практыкаванняў на расслабленне, не рабіць самамасажа, здольнасць мышцаў да расслаблення пагаршаецца, страваецца іх эластычнасць.

Важна! Чаргаваць віды практыкаванняў і вельмічна напружання. Напружанае варта ўтрымліваць ад 5 да 8 секунд, расслабленне — 10-12 секунд. Паўтараць ад 6 да 8 разоў. Працягвае выкарыстанне адных і тых жа практыкаванняў не спрыяе эфектыўнаму развіццю слявых магчымасцяў

■ Грошы

ПІЛЬНАСЦЬ І ЎВАЖЛІВАСЦЬ

дапамогуць пазбегнуць крадзяжоў грошай з рахунку

Нацбанк зрабіў першыя заходы па ўкараненні прынцыпу абмежавання адказнасці трымальнікаў банкаўскіх картак з прыняццем 19 лютага 2014 года пастановы № 92. Па сутнасці, тады банкам было прапанавана пры разглядзе пытанняў несанкцыянаванага спісання грашовых сродкаў з банкаўскіх рахункаў фізічных асоб выкарыстоўваць прынцып «прэзумпцыі невінаватасці» кліента.

З заўтрашняга дня, 5 жніўня 2015 года, уступаюць у сілу нормы пастановы рэгулятара ад 31 снежня 2014 года №843 «Аб унясенні змен і дапаўненняў у Інструкцыю аб парадку правядзення апераций з банкаўскімі плацежнымі карткамі», якія датычацца нулявой адказнасці кліента пры правядзенні апераций з выкарыстаннем карткаў, паведамляе карэспандэнт БЕЛТА.

У Беларусі прынцып, пра які ідзе размова, будзе ў абавязковым парадку выконвацца банкам. Як раней падкрэсліў намеснік старшыні праўлення Нацбанка Сяргей ДУБКОў, «прынцып нулявой адказнасці і яго якаснае выкананне — гэта інструмент канкурэнтнай барацьбы». Для максімальнай абароны ад махлярства пры правядзенні плацежы ў інтэрнэце рэгулятар рэкамендуваў камерцыйным банкам укараніць прадугледжаныя VISA і MasterCard механізмы ідэнтыфікацыі.

Вызначаны тэрміны на падачу кліентамі пісьмовых заяў аб несанкцыянаваным зняцці грошай — 30 дзён. На іх разгляд і прыняцце рашэнняў аб вяртанні сродкаў банкам адводзіцца 45 дзён, калі аперация была праведзена на тэрыторыі Беларусі, і 90 дзён — калі за межамі краіны. Пытанні высвятлення, спрацавалі ў тым ці іншым выпадку махляры або не, адносяцца да кампетэнцыі банкаў.

Тэрмін падачы заявы прадаўца, калі ў кліента была ўважлівая прычына, у прыватнасці калі чалавек хварэў або знаходзіўся за межамі краіны. Калі такой прычыны няма, то банк можа адмовіцца вяртаць грошы кліенту, які спазніўся з заявай. Магчыма адмова ў кампенсацыі і тым, хто парухнуў парадок выкарыстання карткі, з-за чаго ў выніку пазбавіўся грошай. Гэта значыць, калі кліент вывёў прапажу грошай з карткі, яму абавязкова трэба напісаць заяву і падрабязна выказаці сітуацыю. Спецыялісты банка ўважліва яе

вывучаць, каб выключыць верагоднасць падману з боку трымальніка карткі. Да ўступлення ў сілу пастановы прынцып абмежавання адказнасці ўладальнікаў карткаў у краіне так ці інакш дзейнічаў: большасць беларускіх банкаў неправамоцна спісання з карткаў грошы вярталі сваім кліентам. Цяпер жа сфера праваадносін з кліентам дакладна прапісана і замацавана дакументальна. Банкі ўжо не могуць фіксаваць у дагаворах аб выкарыстанні карткі, што кліент нясе безумоўную адказнасць за дзеянні трэціх асоб, вынікам якіх стала несанкцыянаванае спісання грошай з яго рахунку.

Змены, якія ўступаюць у сілу, дадуць магчымасць трымальнікам больш дакладна кантраляваць рух грашовых сродкаў па рахунку, да якога выдана карта. Пры гэтым ад трымальнікаў патрабуецца выкарыстоўваць картку належным чынам у адпаведнасці з правіламі.

Для таго каб як мага хутчэй даведацца, што з рахунку спісваюцца грошы, банкі прапануюць пры заключэнні дагавора выбраць спосаб паведамлення. На

думку прадстаўнікоў Нацбанка, самым аператыўным з'яўляецца атрыманне SMS-паведамлення. Паколькі гэта паслуга платная, кліенты маюць права адмовіцца ад яе. Адпаведная заява павінна быць аформлена ў пісьмовым выглядзе або праз сістэму дыстанцыйнага банкаўскага абслугоўвання.

Калі грамадзянін адмовіўся ад атрымання SMS-паведамлення, банкі прапануюць іншыя спосабы паведамлення, напрыклад

адпраўку паведамлення аб аперации або вылікі з рахунку на электронны адрас, па пошце.

У любым выпадку да заключэння дагавора аб выкарыстанні карткі або пры яе замене банкі зматэрыялі павінен прадставіць кліенту інфармацыю аб правілах выкарыстання карткі і рэкамендацыі па яе бяспечным выкарыстанні. Кліент будзе загадзя праінфармаваны, за якія аперации і колькі яму трэба заплаціць. Акрамя таго, банкі будуць

папярэджаць кліентаў аб магчымасці блакіроўкі карткі пед папярэдняга іх дазволу. У Нацбанк паступалі звароты грамадзян на конт гэтага, але на такі крок банкі вымушаны ісці для прадукцыйнага несанкцыянаванага доступу да рахунку кліента. Для таго каб унесці большую яснасць, прынята рашэнне прапісаць гэты момант у дагаворы.

Галоўнае, што грамадзянам трэба памятаць: клопат аб захаванасці зберажэнняў, які праяўляецца на дзяржаўным узроўні, не пазбавляе іх саміх ад неабходнасці кантраляваць рух сродкаў на рахунку.

Як канстатвалі эксперты, часта бывае сітуацыя, калі кліенты самі, без злоснага намеру аказваюцца вінаватымі ў прапажы сум з рахунку, калі недзе пакінулі банкаўскую картку або падзялілі канфідэнцыйнымі данымі. «Сказаць пін-код сваякам ячэй паўбяды, горш, калі чалавек па ныважлівасці прадстаўляе махлярам нумар карткі, CCV-код і іншыя звесткі. Ні адна нармальная арганізацыя ні не запатрабуе CCV-код проста так — толькі ў момант аплаты», — растлумачылі спецыялісты Альфа-Банка. На

іх думку, грашовыя сродкі лепш трымаць не на адной картцы, а на некалькіх. Акрамя зарплатнай, можна завесці ашчадную, валютную — для падарожжаў за мяжу, крэдытную і картку для пакупак у інтэрнэце.

Прыездках за мяжу ўладальнікам плацежных карткаў трэба быць асабліва асцарожнымі. Існуе, напрыклад, спіс краін з высокім узроўнем рызык махлярства, да якіх адносяцца Украіна, Расія (у прыватнасці, гарады Масква і Санкт-Пецярбург), Чарнагорыя, Балгарыя, Егіпет, Турцыя, Харватыя, Іспанія, Італія, Грэцыя, Тайланд, Туніс, Сінгапур, Кіпр, Мексіка. У любым выпадку спецыялісты рэкамендуюць турыстам знімаць грошы не ў вулічных банкаматах, а ў гатэлях. Як правіла, уладальнікі гасцінцы доступ да плацежных тэрміналаў не абмяжоўваюць. У той жа час устанавіць скімер на банкамат, размешчаны ў гатэлі, даволі праблематычна. Таксама больш бяспечна карыстацца банкаматамі, якія знаходзяцца ў гандлёвых цэнтрах, аддзяленнях банкаў або ў грамадскіх месцах, якія добра праглядаюцца.

Нядаўна ЗАТ «Плацежная сістэма «БелКарт» звярнула ўвагу трымальнікаў плацежных карткаў з міжнародным статусам «БелКарт-Maestro» на з'яўленне новага спосабу махлярства з карткамі — шымінг. «Пакуль што шымінг да Беларусі не дабраўся, таму напакіюцца трэба толькі ўладальнікам карткаў з міжнародным статусам, якія карыстаюцца за мяжой банкаматамі. У Беларусі ж большую небяспеку па-ранейшаму ўяўляе скімінг», — адзначылі спецыялісты. Галоўнае адрозненне шымінгу ад скімінгу — гэта немагчымасць распазнаць прыладу першага простым вокам. Яна ўяўляе сабой тонкую плату, якая ўстаўляецца ў картрыдэр і счытвае з банкаўскай карткі інфармацыю.

«Трымальнікі банкаўскіх карткаў павінны памятаць: толькі пільнасць і ўважлівасць дапамогуць пазбегнуць крадзяжоў грошай з рахунку», — рэзюмавалі спецыялісты.

У краіне рынак плацежных банкаўскіх карткаў актыўна развіваецца. Картка ў краіне, па водле звестчак на 1 ліпеня 2015 года, налічваецца каля 12,3 млн. Доля безнаўных апераций на гэту дату складала 75,4 працэнта па колькасці і 30,4 працэнта па суме апераций з карткамі. Для параўнання: на пачатак 2014 года паказчыкі былі 68,4 працэнта і 21,5 працэнта адпаведна.

■ Па закону

За найўмыслныя «хітрыкі»

пакаруюць рублём

Прадугледжваецца фінансавая адказнасць членаў органаў кіравання гаспадарчых таварыстваў за няправільныя рашэнні

У сваім каментарыі да Закона «Аб унясенні змен і дапаўненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь па пытаннях гаспадарчых таварыстваў» намеснік міністра эканомікі Аляксандр ЯРАШЭНКА адзначыў, што гэты дакумент прадугледжвае новыя меры па абароне інвестараў. Рэалізацыя нормаў гэтага закона будзе спрыяць павышэнню рэітынгу Беларусі ў справядзачы Сусветнага банка «Вядзенне бізнесу» па паказчыку «Абарона інвестараў».

Беларусь працягвае працу па ўваходжанні ў 30-ку краін з найбольш спрыяльнымі ўмовамі вядзення бізнесу. «Мы робім крокі ў гэтым напрамку, і яны павінны быць лагічнымі. Цяперашнія змены ў заканадаўстве аб гаспадарчых таварыствах якраз дазваляюць бізнес-супольнасці, інвестару быць больш абароненым», — удакладніў Аляксандр Ярашэнка. А яшчэ ён уяўляе, што адна з задач новага закона — павысіць узровень абароны інтарсаў акцыянераў, у тым ліку з дапамогай рэкамендацый Сусветным банкам методчых.

Менавіта для гэтага больш дэтальна вызначаны прынцыпы і патрабаванні да дзейнасці членаў органаў кіравання гаспадарчага таварыства, а таксама замацаваны наступствы прычынення таварыству страт у выніку прынятых імі рашэнняў. Тут Аляксандр Ярашэнка звярнуў увагу, што ў новым законе вызначаны безумоўны абавязак членаў органаў кіравання па кампенсацыі страт. Пры гэтым ад адказнасці вызвалюцца члены органаў кіравання, якія галасавалі супраць прыняцця рашэння, што пацягнула страты, альбо адсутнічалі па ўважлівай прычыне і не ўдзельнічалі ў галасаванні. Калі ж будзе даказана, што тыя, хто галасаваў за рашэнне, якое пасля нанесла шкоду, дзейнічалі добраўмыслена і не пераследавалі ўласнай выгады, то яны таксама будуць вызвалены ад адказнасці. Зразумела, што прыняцце любога важнага рашэння нясе ў сабе камерцыйныя рызыкі, і ў кіраўніка павінна быць права на гэтую рызыку. Аднак, «калі ж у судзе будзе даказана, што гэтая рызыка была не проста рызыкай камерцыйнай дзейнасці, а ў гэтым рашэнні былі зацікаўлены афіяляваныя асобы, якія пераследвалі свае інтарсы, то членам органаў кіравання таварыства прыйдзецца несеці адказнасць».

Асноўны палажэнні закона ўступаць у сілу 26 студзеня 2016 года. Прадстаўнік Мініканомікі звярнуў увагу на тое, што дакумент не патрабуе тэрміновага прывядзення статутаў гаспадарчых таварыстваў у адпаведнасць з яго палажэннямі. Такія карэжыроўкі ў свае статуты таварыствы змогуць унесці ў планавым парадку.

Сяргей КУРКАЧ. kurkach@zviazda.by

■ Па той бок прылаўка

А Ў ВАС ЦЭМЕНТ СВЕЖЫ?

Міністрства гандлю прыпыніла дзейнасць будаўнічага гіпермаркета «Навасёлкі», размешчанага ў вёсцы Баравая Мінскага раёна.

Праверка ўстанавіла факты невыканання асартыментнага пераліку тавараў больш чым на 45 працэнтаў, рэалізацыі пратэрмінаваных будаўнічых матэрыялаў, адсутнасці цэннікаў на шэрагу тавараў, прадстаўлення няпоўнай інфармацыі пра тавары, у тым ліку яе адсутнасці на рускай ці беларускай мове, і іншае. Для прыняцця мер і выпраўлення выяўленых парушэнняў адведзена дзесць дзён.

Тым часам. Гандлёвая інспекцыя міністрства разам з супрацоўнікамі мільцкі раённых УУС сталіцы правяла кантрольныя мерапрыемствы па спыненні несанкцыянаванага гандлю ў не прызначаных для таго месцах ва ўсіх адміністрацыйных раёнах горада. Па іх выніках спынена нелегальная дзейнасць больш за сто чалавек, у адноснах да 14 інаватых асоб складзены пратаколы аб адміністрацыйнай адказнасці. Гэтыя мерапрыемствы будуць прадоўжаны.

Сяргей РАСОЛЬКА. rs@zviazda.by

■ Фінансавы выдатнік

Сучасны чып выцясненяе звычайныя «пластыкі»

Вядома, што беларускія банкі перайшлі на выпуск чыпаваных карткаў ужо з першых дзён ліпеня. Паступова яны замяняць на рынку Беларусі больш звыклыя карткі з магнітнай паласой. Якія перавагі ў чыпаваных карткаў, у колькі абходзіцца пераход на новую сістэму і з чым ён звязаны? На гэтыя і іншыя пытанні карэспандэнт «Звязды» даведаўся ў выканаўцы абавязку дырэктара таварыства «Плацежная сістэма «БелКарт» Уладзімір ГУСАРАВА.

Нягледзячы на тое, што на картках нацыянальнай плацежнай сістэмы для разліку ўнутры краіны чып павінен з'явіцца толькі з 1 студзеня 2017 года, ужо гэтым летам усе беларускія банкі пачалі выпуск чыпаваных банкаўскіх карткаў міжнародных плацежных сістэм. На падставе іх першага вопыту з'явіліся скаказаць, што гэты праект патрабуе сур'ёзных інвестыцый — як з боку дзяржаўнага сектара.

Спецыяліст адзначыў, што, напрыклад, адна картка з чыпам у сярэднім абходзіцца на 30-50 цэнтаў даражэй за картку з магнітнай паласой. Калі казаць пра «БелКарт», дзе колькасць актыўных карткаў дасягнула 5,2 млн, што складае каля 42% нацыянальнага карткавага парцеля, то нашай нацыянальнай плацежнай сістэме на замену ўсіх

магнітных карткаў на карткі з мікрапрацэсарам спатрэбіцца каля 3 млн долараў. І гэта толькі на этапе нарыхтоўкі банкаўскіх карткаў.

Адна картка з чыпам у сярэднім абходзіцца на 30-50 цэнтаў даражэй за картку з магнітнай паласой.

Другім важным этапам стане заказ або распаўсюду ўласнай аператыўнай сістэмы і адпаведнай плацежнай праграмы для ўстаноўкі на чыпаваных карткі. Акрамя таго, спатрэбіцца пэўная мадэрнізацыя праграмага забеспячэння ўсіх перыферыяных банкаўскіх прылад. Такім чынам, бізнесу таксама прыйдзецца ўзяць на сябе частку выдаткаў па мадэрнізацыі праграмага забеспячэння, POS-тэрміналы, касавыя абсталявання і кіёскаў самаабслугоўвання.

Што тычыцца пераваг новых карткаў, то да іх можна залічыць больш высокую ступень абароненасці ад улому, а таксама дадатковыя магчымасці для бізнесу на аснове праграм, распрацаваных банкам-эмітэнтамі. Гэта дазволіць значна пашырыць асартымент плацежных паслуг для кліентаў. «Напрыклад, сёння некаторыя з нашых банкаў-партнёраў, пры выкарыстанні максімальных магчымасцяў чыпаваных карткаў, прапаноўваюць сваім

кліентам больш шырокі спектр паслуг, звязаных з купляй тавараў, дзе прадугледжаны зніжкі і бонусы. Думаю, гэты інструмент дапаможа беларускаму бізнесу больш канкурэнтна працаваць на нацыянальным рынку рознічных банкаўскіх паслуг», — растлумачыў Уладзімір Гусараў.

Суразмоўца падкрэсліў, што чыпавая тэхналогія далёка не бясплатная, а значыць, кошт выпуску і абслугоўвання такой карткі запатрабуе сур'ёзных інвестыцый. У Беларусі ўвесь карткавы партфель ацэньваецца ў 12,5 млн карткаў, з іх 5,2 млн прыпадае на «БелКарт». Адначасова перавесці такі аб'ём «пластыку» на чыпавую тэхналогію — даараго задараванне, у першую чаргу, для банкаў. «Менавіта таму карткі «БелКарт» цалкам прыйдуць на чып не раней за 2019-2020 гг.», — паведаміў спецыяліст. Цяпер карткі нацыянальнай плацежнай сістэмы з магнітнай паласой прадугледжваюць увод пін-кода пры любой транзацыі і з'яўляюцца найбольш абароненым плацежным інструментам фінансавых апераций унутры краіны. «Аднак, паколькі справа тычыцца зручнасці і бяспекі нашых кліентаў, а таксама іміджу нацыянальнай плацежнай сістэмы, то пераход карткаў «БелКарт» на чып мы збіраемся ажыццявіць ва ўстаноўленыя тэрміны», — паведаміў Уладзімір Гусараў.

Сяргей КУРКАЧ. kurkach@zviazda.by

■ Факт

ВЫТВОРЧАСЦІ З НОВЫМІ МАГЧЫМАСЦЯМІ

Важныя дагаворы аб супрацоўніцтве падпісаны на выніках Дзён Гомельскай вобласці на сусветнай выставе «ЭКСПА-2015» у Мілане.

Прэс-сакратар Гомельскага аблвыканкама Вольга Рабікава паведаміла, што ў рэгіёне могуць з'явіцца прынцыпова новыя вытворчасці, якія дазваляць перапрацоўваць прадукцыю па найноўшых тэхналогіях, каб рэалізоўваць яе ў тым ліку на еўрапейскай прастору.

У прыватнасці, Рагачоўскі малочна-кансервавы камбінат дамовіўся з MIR Italia па бясплывачным пакаванні сыроў (такога ў Беларусі пакуль няма). Плануе наладзіць больш цеснае супрацоўніцтва з італьянскімі партнёрамі і Гомельскі тлушчавы камбінат: будзе закупляць аліўкавы алей і разліваць пад уласнай гандлёвай маркай для рэалізацыі на ўнутраным рынку. Пад гандлёвай маркай пастаўчыка — для рэалізацыі на вонкавых рынках. Таксама падпісаны дагавор аб рэалізацыі інвестыцыйнага праекта італьянскай кампаніі Drillmec S.p.A. на тэрыторыі СЭЗ «Гомель-Ратон» (з аб'ёмам інвестыцый да 2020 года — \$1,8 млн).

У склад дэлегацыі, якую ўзначальваў старшыня абласнога выканаўчага камітэта Уладзімір Дворнік, увайшлі прадстаўнікі органаў дзяржаўнага кіравання, дзелавыя колаў, кіраўнікі прадпрыемстваў.

Ірына АСТАШКЕВІЧ. astashkevich@zviazda.by

ЯК ЖЫВЁЛУ НАКОРМІШ — ТАК АД ЯЕ І АТРЫМАЕШ

Толькі на дзвюх з сямнаццаці малочна-тварных ферм, пабудаваных згодна з указам кіраўніка дзяржавы № 332, атрымліваюць ад кароў па 7000 кілаграмаў малака ў год, што было прадугледжана праектамі. Гэта значае Камітэт дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці.

Летась на 17 з 57 ферм, што пабудаваны ў 2010-2012 гадах у рамках рэспубліканскай праграмы развіцця малочнай галіны, надалі ад кароў менш, чым у сярэднім па раёнах. Яшчэ горшыя паказчыкі на рканструаваных малочна-тварных фермах — больш за палову з іх не дасягае сярэд-

нерабных паказчыкаў. Прычым такая сітуацыя не палепшылася і сёлета.

Па ацэнках Камітэта дзяржкантролю, асноўная прычына нізкай прадукцыйнасці дойнага статку — у недаканаласці кармавой базы, парушэнні тэхналагічных рэжымаў вытворчасці кармоў патрэбнай структуры і якасці, як вынік — дэфіцыт і небалансаванасць рацыёнаў. Новая ферма не дапаможа, калі жывёла не харчуецца так, як трэба.

Барыс ПРАКОПЧЫК. prakopchik@zviazda.by

У МІНСКУ СТАТУС БЕЖАНЦА ПРАДАСТАЎЛЕНА 344 ІНШАЗЕМЦАМ

344 замежныя грамадзяніны і асобы без грамадзянства (АБГ) у сталіцы маюць статус бежанцаў у Рэспубліцы Беларусь, паведаміла начальнік аддзела ўпраўлення па грамадзянстве і міграцыі ГУУС Мінгарвыканкама Алена МЯДЗВЕДЗЕВА.

З іх 304 — грамадзяне Афганістана, 13 — Грузія, 8 — Эфіопія, па 5 — Ірана і Таджыкістана, 4 — АБГ з Сірыі, 3 — з Палесціны, па 1 — з Ліберыі і Самалі. У тым ліку сёлета статус бежанца надалі 3 дзецям, якія нарадзіліся ў сем'ях грамадзян Афганістана, прызнаных бежанцамі.

У першым паўгоддзі ў адпаведнасці з Законам «Аб прадстаўленні замежным грамадзянам і асобам без грамадзянства статусу бежанца, дадатковай і часовай абароны ў Рэспубліцы Беларусь» 172 замежнікі звярнуліся ва ўпраўленне па грамадзянстве і міграцыі ГУУС Мінгарвыканкама з хадэйніцтвамі аб прадстаўленні ім абароны. Сярод тых, хто звярнуўся, — грамадзяне Сірыі, Афганістана, Украіны, Ірана, Емена, Лівіі, Ганы і іншых дзяржаў. У Мінску статус дадатковай абароны маюць 208 замежнікаў (грамадзяне Сірыі, Лівіі, Украіны, Афганістана).

За 6 месяцаў упраўленне па грамадзянстве і міграцыі ГУУС Мінгарвыканкама разгледзела 3480 (+ 1235, або 48% да аналагічнага перыяду мінулага года) заяў юрыдычных асоб і індывідуальных прад-прымальнікаў аб афармленні замежным грамадзянам і асобам без грамадзянства спецыяльных дазволу на права займацца працоўнай дзейнасцю ў Рэспубліцы Беларусь. Выдана 8649 спецыяльных дазволу (за такі ж час 2014 г. — 9524), адмоўлена 759 замежнікам. У сувязі са спыненнем мігрантамі працоўных адносін з беларускімі наймальнікамі анулявана 8296 спецыяльных дазволу.

Любоў ЯГОРАНКАВА, «Мінск—Навіны»

■ Камерцыйная нерухомасць

АПТЫМІЗМУ — БОЛЬШ...

Мінск аперэджы Маскву па падзенні коштаў на арэнду офісаў

Сталічныя офісы з пачатку года знізілі арэндныя стаўкі больш чым на 22%, паведаміла кіраўнік праектаў па адміністрацыйнай нерухомасці «Твая сталіца. Нерухомасць для бізнесу» Наталля НОВІКАВА.

Спецыяліст адзначае, што сферу офіснай нерухомасці «штарміць» са снежня мінулага года. Рэзкі рост прапановы і макраэканамічнай цяжкасці аказваюць ціск на ўзровень арэндных ставак практычна ва ўсіх сегментах рынку. У першым паўгоддзі арэнда офісаў упэўнена таннела тэмпам 3-4% штомесця. Падзенне ставак замаўдзілася толькі ў ліпені з вяртаннем на рынак адкладзенага попыту.

ПАТАНЕННЕ Пойдзе на карысць

Па тэмпах падзення ставак Мінск сёлета аперэджы Маскву, дзе кошт арэнды ў першым паўгоддзі знізіўся прыкладна на 15%. Праўда, летась маскоўскі рынак ужо перажыў 30-працэнтнае падзенне. Акрамя таго, запавольнасць бізнес-цэнтраў у расійскай сталіцы сёння істотна ніжэйшае, чым у Мінску.

У беларускія сталіцы на 1 тысячы жыхароў прыпадае каля 400 квадратных метраў офісных плошчаў, што як мінімум у 10 разоў менш, чым у Лондане.

Увогуле, сёння ў Маскве сярэдні ўзровень вольных плошчаў складае каля 20%, а да канца года дасягне 27%. Таму, па водле прагнозаў аналітыкаў, арэндныя стаўкі на прэстыжныя офісы Масквы да канца года упадуць на чвэрць. «А вось перспектывы развіцця мінскага рынку арэнды офісных плошчаў выглядаюць больш аптымістычна. Невялікае цэнавае ўзрушэнне пойдзе рынку толькі на карысць», — лічыць эксперт.

ПЛЮС ЗНІЖКІ — ДА 10%

Стаўкі арэнды офісаў у Мінску ўжо апусціліся да ўзроўню 2006 года. У пачат-

ку ліпеня офісны «квадрат» у галоўным мегаполісе краіны прапаноўваўся ў сярэднім за 17,1 еўра з ПДВ. У бізнес-цэнтрах класа А арэндныя плошчы выстаўляліся за 24,1 еўра з ПДВ за квадратны метр, класа В — за 15,9 еўра, а С-класа — за 11,3 еўра. Але і гэта не зусім дакладныя лічбы, бо падчас перамоў уласнікі нерухомасці гатовыя на дадатковыя зніжкі ў памеры да 10%. Напрыклад, за квадратны метр у бізнес-цэнтры А-класа арандатары згаджаюцца плаціць 21,5 еўра з ПДВ, В-класа — 15 еўра, а С-класа — 9 еўра.

ПАТЭНЦЫЙНЫЯ АРЭНДАТАРЫ — НА СТАРЦЕ

Імклівае зніжэнне арэндных ставак падагрэла цікавасць патэнцыйных арандатараў, якія раней займалі чакальную пазіцыю. «Тым больш што многія дзелавыя на цэнах наблізіліся да мінімуму, ніжэй за які памынацца стаўкі ўжо не будуць», — упэўнена Наталля Новікава. Невыпадкова перамовай з уласнікамі ўсё часцей накіраваны на атрыманне дадатковых прэферэнцый накіштат «нулявой стаўкі» на перыяд рамонтна або зручнага графіку аплаты. Што тычыцца ўзроўню арэндных ставак, то тут сітуацыя становіцца больш зразумелай і прадказальнай, адзначаюць спецыялісты.

Да канца года ў Мінску плануецца увесці каля 141 тысячы камерцыйных «квадратаў». Сярод найбольш цікавых аб'ектаў гэтага года з'яўляюцца бізнес-цэнтры Riviera Plaza і «Красавік», 26-павярховы марачос пры штаб-функцыянальным комплексе (ШФК) «Тытан» і 17-павярховы офісны будынак пры ШФК «Цівалі». Таму чакаецца, што да канца года вакантных плошчаў будзе удвая больш, чым рынак злучыць паглынуць нават за год. Самымі «офіснымі» ў Мінску застаюцца Цэнтральны, Савецкі і Маскоў

■ Не прапусціце!

ГАРБАТКІ ПАПІЦЬ — ПА ДУШАХ ПАГАВАРЫЦЬ

Кажуць, людзі дзеліцца на дзве катэгорыі — тыя, хто любіць каву, і тыя, хто аддаюць перавагу гарбаце. Аб'ядноўвае фанатаў абодвух напояў тое, што яны разбіраюцца не толькі ў смаку, але ж і ў посудзе, які выкарыстоўваецца для прыгатавання. Экспазіцыя, прадстаўленая зараз у музеі гісторыі Гомеля, запрашае дакрануцца да застольных традыцый другой паловы XIX стагоддзя. Пры гэтым перанесіцца думкамі і поглядам у імправізаваны еўрапейскі інтэр'ер. Здаецца, хутка сюды збяруцца на кубачак гарбаты госці і будучы абмяроўваць не посты ў сацыяльных сетках, а навіны знаёмых з суседняга майнтка.

Калекцыянер Сяргей ПУЦЛІН са збіццямі.

Між іншым, як адзначае калекцыянер усюю прадстаўленага багацця Сяргей ПУЦЛІН, паўтара стагоддзя таму найвялікшай разнастайнасці па сваёй канфігурацыі дасягнулі самавары. Іх выконвалі ў форме вазы, чаркі, шара, жолуда, яйка, а ўпрыгожвалі «рускім», «візантыйскім» ці ў модных тады «рэнесанс» і «ракако» стылях. Іх — найбольш, але ж прадстаўлены і іншыя самыя разнастайныя сталовыя прыборы і прылады для чаювання. У тым ліку шэраг прадметаў еўрапейскага паходжання: бульбэткі і малочнік, яйкаварка і кавачнік са спіртоўкай, фантан і паласкальніца, незвычайныя імбрычкі і чайніцы.

Самы стары ў гэтай калекцыі — збіццёнік. Дарэчы, у ім, як і ў іншых прыборах на выставе, хоць зараз можна прыгатаваць мядовы напой. І рэцэпт музейныя супрацоўнікі падкажуць.

— А вось гэта — фантан, — расказвае калекцыянер. — Такую назву мае пасудзіна для падагра-

вання і ахалоджвання вадкасці. Раскалялася балванка, якая апускалася ўнутр. Такім чынам гатавалі, напрыклад, глінтвейн. Калі трэба было зрабіць напой халодным — унутр кіпалі лёд.

Калісьці пэўныя дынастыі спецыялізаваліся на вытворчасці самавараў. Па прозвішчы майстроў яны і цяпер называюцца. Самыя вядомыя — ад Баташавых, Тэйле, Шымарных, Карамзіных... Майстры імкнуліся даказаць адзін аднаму і пакупнікам, што іх прадукцыя — самая надзейная і прыгожая. За якасць

на адпаведных выставах давалі медалі, выявы якіх потым ўпрыгожвалі вырабы. Самыя вялікія самавары рабілі для ўстаноў грамадскага харчавання: вакзалаў і шынкоў. Іх аб'ём мог даходзіць да 100 літраў. На выставе цяпер ёсць толькі 40-літровы. Для невяліччай кавярні падыдзе.

Самавары старажытныя, якія ў свой час выпадкова не трапілі на пераплаўку, сёння можна знайсці толькі ў калекцыях. Перад тым як зазіхаець бакамі не горш за люстэрка, усе гэтыя прадметы прайшлі сур'ёзнае аднаўленне. Можна сказаць, нануо нарадзіліся.

Пры поўнай рэстаўрацыі самавара, аказваецца, ён разлітоўваецца поўнасяю. Майстры аддзяляюць асноўныя часткі, каб звычайна зручачы і падшышкі. Прагурыць для ачышчэння ў ванну з кіслатой. Потым самавар злітоўваюць нануо.

Гладкія, гранныя, тыя, што з раслінным малюнкам, — кветкавыя. Назвы некаторых частак самавара сёння гучаць дзіўна. Напрыклад, крышку ўпрыгожваюць «падшышкі» і «малінікі». Апошнія — гэта гайкі, на якіх і замацаваны ручачкі-«падшышкі».

Пры ўсёй разнастайнасці сучасных, вельмі зручных прыбораў, прызначаных для таго, каб са смакам папіць каву ці гарбаты, старажытныя маюць нейкі асаблівы сэнс. Магчыма, яго заклалі майстры, якія рабілі ўтылітарныя пасудзіны індывідуальнымі. Магчыма, такім чынам нашы далёкія продкі, якія аб'ядноўвалі рытуал сумеснага ўжывання напояў за агульным сталом, праз стагоддзі дасяляюць нам нечаканае прывітанне. Раптам адчуваеш, чаму самавар, збіццёнік, малочнік або імбрычак і цяпер з'яўляюцца не толькі рэчамі прыкладнымі, але і своеасабымі сімваламі аб'яднання сям'і.

Ірына АСТАШКЕВІЧ. Фота аўтара

■ Традыцыі

СМАЧНАЯ ВЕЧАРЫНА Ў МОТАЛІ

Менавіта так, ці то жартам, ці то сур'ёзна, называюць кулінарны фестываль «Мотальскія прысмакі»

Быць можа, яно і сапраўды так?.. Падчас кава-паўзаў, фаст-фудаў — хутчэй перакусаў — магчымаць падпісвацца «сапраўднай» ежай, да таго ж традыцыйнай, з адметным смакам, робіцца надзвычай каштоўнай. Не здарма гэты фэст добра ведаюць не толькі ў нашай краіне, але і па-за яе межамі. І сёлета шматлікіх гасцей, аматараў і знаўцаў беларускай кухні чакаюць у аграгарадку Моталь Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці 7 і 8 жніўня. «Паліяндвіца, смажаніна ды смажанцы...» — галодным вы адсюль дакладна не паедзеце!

Адметна, што гэтае свята — цалкам мясцовае ініцыятыва. Яго арганізуюць сумесна Іванаўскага раённы выканаўчы камітэт і Мотальскі сельскі выканаўчы камітэт. Падаецца, што менавіта на такіх дзехах можна ўбачыць нешта самабытнае, жывое. Бо іх традыцыі не спісаныя ў сярбро, не пазычаны ў суседзяў — гэта тое, чаму спрадвекую жылі людзі краю. Гэтага не купіш за вялікія грошы, не пабачыш у экзатычных краінах. Толькі завітаўшы ў гасцінныя куточкі Беларусі, такі, як Моталь, можна адчуць і назаўжды палюбіць гэтае сціплае, але вельмі прывабнае харавство.

— Моталь здаўна быў вядомы ў Еўропе дзякуючы мясцовым рамеснікам, — адзначае галоўны спецыяліст сектара ідэалагічнай працы, культуры і па справах моладзі Іванаўскага райвыканкама Святлана КУЛІЧ. — І людзі тут спрадвеку былі надзвычай прадпрыемальныя, заўсёды імкнуліся сябе прапагандаваць. Маталіянцы славіліся сваімі кажухамі, ручнічкамі, выпечкай. Можна, таму і сёння ў гэтым аграгарадку найбольшая колькасць прадпрыемальнікаў сярод усёго раёна, таму, пэўна, і з'явіўся фэст... Мясцовыя жыхары прадстаўляюць на фестывалі свае падворкі, прыгата-

ваныя стравы ды рэцэпты, запісаныя ад бабуль і дзядуль. Кожны год выбіраецца тэма, напрыклад пэўны прадукт, і прапануюцца ўсе магчымыя рэцэпты па яго прыгатаванні. А сёлета магчымаць падзіліцца кулінарнымі сакрэтамі прадстаўлена аграгарадзібам — ужо падалі заяўкі на ўдзел 3 мясцовыя сядзібы і 3 з іншых тэрыторый Беларусі.

Сярод адмыслова падрыхтаваных для гасцей гандлёвых пляцовак можна будзе наведаць мядовую ды гароднічную «паліяны», пакаштаваць экалагічна чыстыя і якасна прыгатаваныя прадукты, пашпаціраваць сярод сырных радю, выбіраць ласункі з мясных, рыбных, хлебнабульчых прадуктаў, салодкіх вырабаў, гародніны, садавіны. Дарэчы, прыгатаванне ўсіх страў грунтуецца на спрадвечных народных традыцыях гэтага краю. Гасцей чакаюць таксама бліныцы «з пылу з жару», «Хата сала», дзе сала будзе на мільі густ.

— На Мотальшчыне шмат Шыкалаёў, — дадае Святлана Куліч. — Ці-

кава, што і ў многіх нашых прадпрыемальніках такое прозвішча, хоць яны і не радныя адно аднаму. Пад кіраўніцтвам Мікалая Шыкалая, што ўзначальвае філіял Іванаўскага раённага спажывецкага саюза, робіцца «Дзядулеў гасцінец» — славуць мясцовая каўбаса. Іншы Мікалай Шыкалай, што ўзначальвае вытворчы кааператыв «Моталь», таксама займаецца каўбаснымі вырабамі, вэндзіць птушкі, шынкі, рулеты. А Якаў і Зінаіда Шыкалай пераапрацоўваюць і вэндзяць рыбу. Ласункі гэтых месцяцоўцаў, як і многіх іншых, таксама можна будзе пакаштаваць і набыць на фестывалі.

Прадэманстраваць свае таленты ў Моталь з'едуцца больш за 100 рамеснікаў, розныя мастацкія калектывы і спевакі — як мясцовыя, так і з суседніх краін.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ

■ Кампетэнтна

МНОГА ШУМУ 3 (амаль) НІЧОГА,

або Як сямёрка трансфармавалася ў пяцёрку

Калі я два разы (першы — выйшаўшы з рэдакцыі «Звязды», другі — прыехаўшы ў рэдакцыю «Голас Радзімы») уважліва прачытаў артыкул Алесы Сушы («Магілёўская сенсацыя ці чарговы расонскі ідэал?» (нумар ад 30 ліпеня), амаль адразу пагадзіўся з яго васьмоу аргументаванымі сменненнямі. Ну не мог жа стаць беларускім першадрукам «Псалтыр», выдадзены ў 1504 годзе ў Магілёве, бо не было там тады ні асобы, роўнай Скарыне, ні самой друкарні. Магчымаць друкавання з'явілася ў Магілёве толькі на пачатку XVIII стагоддзя. І «Псалтыр» там не раз выходзіў... Пачакайце, мільганула думка, а адкуль я гэта ведаю? Ды я ж сам пісаў пра тое ў дакладзе-артыкуле, змешчаным у навуковым зборніку, які быў выдадзены сумеснымі старанямі Акадэміі навук Беларускай ССР і Фундаментальнай бібліятэкі імя Якуба Коласа!

І засяляюцца дамоў, каб зняць той зборнік з кніжнай паліцы.

І вось у выданні «Книга, библиотечное дело и библиография в Белоруссии» (Мінск, 1974) знаходжу свой артыкул «Книгадрукаванне Беларусі ў XVIII стагоддзі» (стар. 130—150) — частку будучай доктарскай дысертацыі пра пераходны перыяд у развіцці беларускай літаратуры. У пошуках матэрыялаў аб'ездзіў тады бібліятэкі і архівы Віленска і Ленінграда, Кіева і Масквы, Варшавы і Кракава. У выніку былі выяўлены 352 кніжныя выданні (назвы іх прыведзены ў храналагічных спісах), якія пабачылі свет у 12 друкарнях, размешчаных тады на тэрыторыі сучаснай Беларусі. Тры з іх у розны час існавалі ў Магілёве — гэта друкарні праваслаўнага брацтва Богаяўлення, каталіцкага архіепіскапа Станіслава Богуша-Сестранцэвіча (дарэчы, дзядзькі Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча) і протаіерэя Міхала Стральбэцкага. Першая з іх існавала ў 1702—1773, другая — ў 1774—1797, а трэцяя — толькі ў 1797—1798 гадах.

Нас, зразумела, цяпер храналагічна цікавіць толькі друкарня брацтва Богаяўлення. У яе прадукцыі на момант напісання значыліся 33 пазіцыі (сёння ад руку ўлісаны яшчэ тры). З іх сапраўды дзеяць... «Псалтыроў», і сапраўды два з іх датуюцца, як і трэба было чакаць, 1704 годам — гэта «Псалтыр с востеледваннем» і «Псалтыр блаженнаго пророка и царя Давида» (с. 141). Звернем асабліваю ўвагу на першае выданне: ва ўсіх бібліяграфіях, якімі я карыстаўся (у тым ліку ў найдаўтарытэтнейшага К. Эстэрхіера), пазначана, што яно пабачыла свет без указання друкарні (выдзелена, натуральна, мною),

які выданні «Псалтыроў» 1705 (пасхалі там адносяцца да... 1733 года) і 1711 гадоў.

Значыць, свядома забыталіся месца і час кнігадрукавання!

Чым жа вытлумачыць такія, даволі шматлікія ў той час, неадпаведнасці? Гісторыкі кнігі (найперш Я. Ісаевіч) ужо даўно ўстанавілі, што гэта былі выданні «крамольных» старавераў (беспалоўцаў), якія ў Расіі і Вялікім Княстве Літоўскім з'явіліся ў другой палове XVII стагоддзя, гэта значыць намнога пазней Скарыны. Асабліва тлумна, баючыся пераследаванняў папоўцаў, што неўзабаве распачалі выданне кніг у Магілёве, аселя яны ў Ветцы, Польшку. І таксама хацелі мець па чым маліцца. Стваралася бачнасць, што запатрабаваная імі літаратура ўбачыла свет або вельмі даўно, або за межамі Расіі — нібыта ў

Ну не мог жа стаць беларускім першадрукам «Псалтыр», выдадзены ў 1504 годзе ў Магілёве, бо не было там тады ні асобы, роўнай Скарыне, ні самой друкарні.

Рэчы Паспалітай, та ж Магілёве...

А назву горада можна будзе далісаць ад рукі. Можна, так і зроблена на тым экзэмпляры, існаванне якога (ці толькі апісанне?) зафіксавана ў Кіеве. Як і іншыя культурныя, хацелі бы я ўрэшце пабачыць той экзэмпляр...

Урэшце, да васьмі важкіх сумненняў, выказаных у «Звяздзе» Алесем Сушам, я хацелі бы дадаць яшчэ адно. Нават калі б здарыўся суд і магілёўскі «Псалтыр» 1504 года быў бы знойдзены, нічога не змянілася б, бо гэта — не перакладное, не старабеларускае, а царкоўна-славянскае (стараславянскае) выданне. Вунь у 1491—1493 гадах Швайпольт Фіэль выдаў у Кракаве чатыры кірылічныя рэлігійныя кнігі, але ж ніхто яго не лічыць польскім, а толькі славянскім першадрукарком.

Адным словам, Скарына (які і яго паслядоўнікі Будны і Цяплінскі) мог з'явіцца і дзейнічаць толькі ў эпоху Адраджэння (Рэнесанса) і Рэфармацыі. І не мог — у часы Сярдэнявеча або Контррэфармацыі.

Адам МАЛЬДЗІС, доктар філалагічных навук, прафесар, ганаровы старшыня Міжнароднага асацыяцыя беларусістаў

■ Кантрамарка

Тры маналогі пра мары, якія спраўдзіліся

тату заснавала тэатр «Кардонка».

Цяпер у Мінску, якому востра не хапае камерных пастановак, можна паглядзець сямейныя спектаклі, здольныя змясціцца на звычайным сталі. Іх можна сыграць дзе заўгодна — у звычайнай кватэры, офісе, кавярні. «Кардонка» часта выступае ў межах праекта «Пацеркі», які аб'яднаў большасць творчых ініцыятыв, прысвечаных творчым сямейнаму адначыню з малымі дзеткамі. Тэатр вызджае за межы краіны, удзельнічае ў фестывалях. І, як маленькі чароўны генератар, нястомна выпрацоўвае шчасце. За кубкам ліпавай гарбаты Святлана Залесская-Бень прамовіла тры маналогі пра тое, як ёй удалося спраўдзіць свае і чужыя тэатральныя мары.

МАНАЛОГ ПРА БЯГУЧЫ РЭПЕРТУАР

— У Мінску тэатр «Кардонка» паказвае спектаклі для дзяцей «Быў бы ў мяне дракон» паводле казак Дональда Бісэта; «Чароўная крайдэ» паводле казкі Сінкен Хоп і спектакль для дарослых «Хатні во-

■ Каб памяталі

Плыні Мікалая Крукоўскага

У Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны прэзентавалі кнігу «Мікалай Крукоўскі. Бляск і трагедыя філосафа»

Мікалай Крукоўскі — сучасны філосаф і культуролог, аўтар кніг і навуковых артыкулаў. Прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і ўніверсітэта культуры пайшоў з жыцця два гады таму — усяго паўтара месяца не дажыў да свайго 90-годдзя.

Лёс у Мікалая Ігнатавіча надзвычай цікавы. Нарадзіўся ў вёсцы Машкова, што на Аршаншчыне, у сялянскай сям'і. У 1938 годзе сям'я пераехала ў Оршу, дзе хлопчык скончыў школу. Мікалай Крукоўскі быў рамантыкам, захапляўся Чкалавым. Нават спрабаваў паступіць у Маскоўскі авіяцыйны інстытут. Правалішы іспыты, без экзаменаў прайшоў у Віцебскі ветэрынарны інстытут — за кампанію з сябрамі, іх не губляць час.

Правучыўся толькі год — пачалася Вялікая Айчыннай вайна. У верасні 1941-га Мікалай добраахвотнікам пайшоў на фронт. Яго вайсковая частка аказалася ў Вяземскім «катле». Пасля няўдалых спроб выбарца за акружэння трапіў у палон. — На фронт бацька пайшоў са сваёй любімай мандалінай, — расказвае дачка Вольга. — Калі яны трапілі ў акружэнне, разам з хлопцамі падзялілі і з'елі увесь свой паёк, развіталіся адзін з адным і паасобку пачалі прарывацца. Свайго найлепшага сябра — мандаліну — бацька падалаваў і павесіў на сасну. Яму здавалася, што з музычным інструментам развітаўся назаўсёды...

Палонных эшалонам адправілі ў Германію. Нямечкія салдаты пільна сачылі, каб чырвонаармейцы не збеглі. Аднак такая магчымаць усё ж узнікла, і Мікалай Крукоўскі разам з таварышамі выскачыў з цягніка, які імчаў на чужбіну. Варнуўшыся ў Оршу, пайшоў у партызаны. Дзіўна, але разам з іншымі рэчамі ўзяў у атрад томік Гегеля. Увогуле, ён вельмі любіў чытаць. Усе захаплены Мікалая Крукоўскага — ад маці. Адзінага сына жанчына імкнулася выхоўваць як мага лепш.

Мікалай Ігнатавіч змагаўся з ворагам у складзе дзвёроўскай групы. У сакавіку 1943 года яго прызначылі начальнікам штаба атрада «Малады Бальшавік» 2-й Заслоўскай партызанскай брыгады. Пра тыя гады будучага вучонага нагадваюць ордэн Айчыннай вайны І ступені, медалі «За адвагу» і «Партызану Айчыннай вайны» І ступені.

У снежні 1943-га Мікалая Крукоўскага цяжка параніла ў баі. Куля трапіла ў кісць левай рукі, пашкоділа сухажылле. Тым не менш, ён прыставаўся займацца любімай справай — іграць на музычных інструментах.

стаў Інстытут мовазнаўства Акадэміі навук БССР.

Яму яшчэ не было і трыццаці, а малады вучоны ўжо меў дасягненні ў навуцы. Абараніў кандыдацкую дысертацыю, пасля — доктарскую

— У нас была надзвычай музычная сям'я, — успамінае Вольга Мікалаеўна. — Я іграла і іграю на скрыпцы, сястра Наталля — на фартэпіяна. Бацька граў на мандаліне, на скрыпцы. Нягледзячы на пакаленчую руку, ён навучыўся гэта рабіць «люстрана»: музычны інструмент трымаў у правай руцэ, а смык — неверагодным спосабам — у левай. Потым спрабаваў асвоіць кіслэфон, а гітара ў яго пакаленчай руцэ ператваралася ў «гавайскую». Маці спявала сапрана, бацька — барытонам. Сапраўдны сямейны аркестр!

Жыццёвае дачка, кожнае 9 Мая бацька сустракаў з тымі, хто не па чутках ведаў, што такое вайна. «Дзе б мы ні былі, гэта для нас было вялікае свята, — кажа яна. — Тыя дні для ўсёй сям'і запомніліся надзвычай цёплымі, шчырымі, чалавечымі — без усялякага пафасу. Па сямейнай традыцыі мы ездзілі ў турпаходы, у тым ліку па месцах баявой славы бацькі».

Пасля вайны Мікалай Крукоўскі паступіў на філалагічны факультэт БДУ (факультэта філасофіі тады яшчэ не існавала), які скончыў з чырвоным дыпломам. Па размеркаванні павінен быў трапіць у Баранавіцкі раён, у сельскую школу. Але па ініцыятыве Кандрата Крапівы першым яго працоўным месцам пасля ўніверсітэта

Погляды Крукоўскага на сучасныя праблемы грамадства, шляхі сусветнай цывілізацыі і месца чалавека ў сучаснай культуры не ўсім прыходзіліся даспадобы. Але ён адставаў і права сваёй тэорыі на існаванне. І нават у нечым алярэдыі амерыканскага сацыялага і палітолага Хантынгтана, паставіўшы надзвычай актуальную для філосафскага асэнсавання тэму ўзаемадзеяння шматлікіх культур.

— Мікалай Крукоўскі быў майм настаўнікам, ідэальным натхняльнікам, зоркай, на якую многія раўняліся, у тым ліку і я, — расказвае аўтар кнігі Анатоль Асташкевіч. — Ён быў вельмі адукаваным чалавекам: ведаў шмат моў, мог цытаваць філосафаў-класікаў, пачынаючы ад Арыстоцэля да свайго любімага Гегеля. Да навукі Мікалай Ігнатавіч адносіўся вельмі сумленна. Працаваць дзеля выгады яму было не ўласціва. Кожны артыкул прафесара Мікалая Крукоўскага — багацце зместу, думак, глыбокіх, часта нечаканых высноў. Незалежна ад таго, пра што пісаў вучоны — аб улюбёнай эстэтыцы, філосафскіх праблемах быцця, дыскутаваў пра надзёныя праблемы грамадства — усюды заўважна якасць яго думкі і дзіўная эрудыцыя.

Вяніслава КАНЮТА. Фота з асабістага архіва сям'і Мікалая Крукоўскага

Сцэна са спектакля «Чароўная крайдэ».

МАНАЛОГ ПРА СЛАНА, ЯКІ ЎМЕЕ ЛЁТАЦЬ

У Санкт-Пецярбургу існуе чароўная анімашыя студыя «Да», дзе малююць мультфільм «Звяры, што лётаюць». У гэтай анімашыянай студыі працуюць з дзецьмі, якія трапілі ў складаную жыццёвую сітуацыю. А дзіця мультфільма «Звяры, што лётаюць». У гэтай анімашыянай студыі працуюць з дзецьмі, якія трапілі ў складаную жыццёвую сітуацыю. А дзіця мультфільма «Звяры, што лётаюць» — гэта мультыплікацыйны серыял для дабрачыннага фонду «Даламагаць лёгка».

Мастаці кіраўнік праекта Мікаша Сафраонаў, які тады працаваў на студыі, даведваўся пра нашы тэатральныя эксперыменты (маленькія спектаклі, стварэння за ноч, хатні тэатр) і загарэўся ідэяй паставіць па адной з серыяльных мультфільмаў спектакль. Ён ніколі не займаўся тэатрам, але марыў паспрабаваць. Між іншым, неверагодна артыстычны чалавек нікульскага абаяння.

Мы зрабілі спектакль. Менш чым за тыдзень. У працу ўключылася якая, сяброў, знаёмых. Прыходзілі: розалі, клеілі, майстравалі. Мы спалі па тры гадзіны. У выніку атрымаўся добрая, вясёлая, крапаньная гісторыя «Лёгі слон». Пра слана, які працаваў прыбіральшчыкам у цырку і марыў лётаць, а потым яму з Лёгкай краіны даслалі крылы.

Гэты спектакль быў паказаны на фестывалі «Дзеці, што лётаюць» ва «Упсала-цырку» ў Санкт-Пецярбургу. І яшчэ некалькі разоў мы проста сыгралі яго для сяброў. Гэта было цудоўна. Па-першае, спраўдзілася мары чалавека. Па-другое, мы папрацавалі з чароўнай казкай. Па-трэцяе, мы пражылі фантастычны тыдзень. Для мяне гэта вельмі каштоўна.

МАНАЛОГ ПРА ЧАРОЎНУЮ БУДУ

— У мяне ёсць добрая сяброўка і выдатная мастачка, што жыць у Берліне, — Ліна Хесіна. Яна малюе мультфільмы з дзеткамі, стварае нейкія дызайнерскія праекты, ілюструе кнігі. Ліна паказала мне спектакль, які яна зрабіла ў маленькай скрынчачы. Гэты спектакль можа паглядзець толькі адзін чалавек. Ліна паказала яго мне. Я расплакалася і сказала: «Я не магу, я адчуваю сабе вінавата ў тым, што адна гляджу гэты спектакль. Давай зробім нашта такога, але каб гэтую пастаноўку змоглі пабачыць значна больш людзей». І мы ў той жа дзень прыдумалі спектакль (потым паказвалі яго ў Германіі), дзе прастора была крыху большай за скрынчачку. Уявіце сабе будку. Метр на два, і два метры ў вышыню. Будка падазелена напалам: з аднаго боку акцёры, з другога — адзін глядач. Такі сабе тэатральны аўтамат, які іграе кароткі спектакль для аднаго гледача. Ён кідае манетку — у аўтаматае запальваюцца лямпачкі, кнопкі, і трэба самому выбіраць, наскоіваючы А ці Б, як будзе развіццё дзеяння. У залежнасці ад выбару ў спектаклі існуе 16 варыянтаў фіналу. Дзеянне доўжыцца тры-чатыры хвіліны. Хоць там ёсць адзін варыянт развіцця падзей, калі вы можаце пабачыць спектакль цягам хвіліны. І усё. Вызваляйце будку для наступнага гледача. Аднава праблема для такой формы — ёй цяжка існаваць самастойна, але яна добра глядзіцца ў межах фестываляў, калі вакол шмат падзей. Можна ісці-ісці ў зайсці, у тым ліку ў і будку. Адстаць у невялікай частке, зайсці і паглядзець свой уласны спектакль. Гэта неверагодна прыгожа.

Запісала Алена МАЛЬЧЭУСКАЯ. malchewskaia@zviazda.by

УВАЖАЕМЫЕ АКЦИОНЕРЫ ОАО «БЕЛАТЭП»!

Настоящим уведомляем Вас о том, что 31.07.2015 г. внеочередным общим собранием акционеров ОАО «БелАТЭП» принято решение о реорганизации в форме выделения из него закрытого акционерного общества.

В связи с этим, а также руководствуясь статьей 78 Закона Республики Беларусь от 09.12.1992 № 2020-ХІІ «О хозяйственных обществах» сообщаем Вам о том, что Вы имеете право требовать выкупа принадлежащих Вам акций ОАО «БелАТЭП».

Цена, по которой выкупаются акции составляет 150 000 белорусских рублей за одну штуку. Требования о выкупе акций должны предъявляться в письменном виде в срок не позднее 31.08.2015 г.

Письменное требование акционера о выкупе принадлежащих ему акций должно содержать фамилию, собственное имя и отчество (наименование) и подпись акционера, а также количество акций, выкуп которых он требует.

Также сообщаем, что согласно решению внеочередного общего собрания акционеров ОАО «БелАТЭП» от 31.07.2015 г. (протокол № 20), Вы имеете право подать письменное заявление о вхождении в состав образуемого в результате выделения закрытого акционерного общества в срок не позднее 20.08.2015 г.

Требования о выкупе акций, а также заявления о вхождении в состав образуемого в результате выделения закрытого акционерного общества подаются по адресу: г. Минск, ул. Стрелковая, 14, 1-й этаж, бухгалтерия ОАО «БелАТЭП» в рабочие дни (понедельник-пятница) с 9 часов 00 минут до 16 часов 00 минут.

Дополнительная информация по телефону: +375 17 230 81 29, +375 29 332 72 91.

В суд Центрального района г. Минска поступило заявление о признании умершей гражданки КОЛЬЧЕВСКОЙ Алены Геннадьевны, 07 июля 1979 года рождения. Последнее известное место жительства: Минская область, Дзержинский район, г. Фанпилюк, ул. Победная, 55-19.

Просьба ко всем гражданам и юридическим лицам сообщить в суд Центрального района г. Минска имеющиеся сведения о КОЛЬЧЕВСКОЙ Алене Геннадьевне в течение 2-х месяцев с момента публикации.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА

Государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации» (организатор аукциона) по поручению ОАО «Миноблбанк» (продавец) ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН ПО ПРОДАЖЕ ИМУЩЕСТВА в составе:

- весовая, инв. № 610/С – 50766, об. пл. 14,6 кв.м.;
- гараж, инв. № 610/С – 50769, об. пл. 245,6 кв.м.;
- АБК – лаборатория, инв. № 610/С-50767, об. пл. 472,1 кв.м.;
- сервисный центр, инв. № 610/С – 50770, об. пл. 2024,4 кв.м.;
- склад-пристройка, инв. № 610/С – 50768, об. пл. 1327,3 кв.м.;
- забор железобетонный, инв. № 610/С-50771;

Указанное недвижимое имущество расположено на земельном участке с кадастровым номером 62088450510100670 площадью 1,8882 га (предоставлен на праве постоянного пользования) по адресу: Минская область, Борисовский район, Лошицкий с/п. Земельный участок имеет ограничения в использовании (охранная зона линии электропередач напряжением 10 кВt на площади 0,0585 га).

Начальная цена с НДС – 8 259 663 960 бел. руб. (стоимость снижена на 10%). Задаток 10% от начальной цены (825 966 396 бел. руб.)

Задатки перечисляются на р/с № 3012108260016 в ЦБУ № 701 ОАО «БПС-Сбербанк», БИК 153001369, г. Минск, УНП 6903200675, государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации».

Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 10 (десяти) рабочих дней после проведения аукциона. Оплата за объект производится в течение 30 (тридцати) банковских дней со дня заключения договора купли-продажи, если иное не предусмотрено договором купли-продажи. Затраты на организацию и проведение аукциона возмещает победитель торгов (покупатель). Предыдущее извещение опубликовано в газете «Звязда» от 01.07.2015. Порядок проведения аукциона и оформления участия в торгах оговорен в условиях его проведения, размещенных на сайте организатора торгов www.mlt.by. Аукцион состоится 17.08.2015 в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, каб. 324. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 14.08.2015 до 16.00 по указанному адресу.

Тел.: (8017) 224-61-34, (8029) 102-21-17.

К СВЕДЕНИЮ АКЦИОНЕРОВ ОАО «Современные розничные технологии»

В связи с принятием на общем собрании акционеров решения о реорганизации ОАО «Современные розничные технологии» (протокол от 03.08.2015 №27) на основании ст.78 Закона РБ «О хозяйственных обществах» акционеры, не принявшие участия в общем собрании акционеров, на котором было принято это решение, или голосовавшие против принятия решения о реорганизации, имеют право требовать выкупа акционерным обществом акций собственного выпуска.

В соответствии с принятым решением и Уставом ОАО «Современные розничные технологии» выкуп акций производится на следующих условиях: 1) полное наименование и место нахождения, контактный телефон эмитента акций (он же покупатель акций); Открытое акционерное общество «Современные розничные технологии», 223039, Минская область, Минский район, Хатежинский с/с, 1, административно-бытовой корпус, каб. 106, тел. 8 017 500 26 00;

2) цель приобретения акций: аннулирование с уменьшением уставного фонда на сумму номинальных стоимостей приобретенных акций; 3) цена выкупа: 43 645 белорусских рублей за одну простую (обыкновенную) акцию;

4) количество акций, подлежащее выкупу: 1 125 013 штук (10% от стоимости чистых активов по состоянию на дату принятия решения); 5) срок, форма и порядок оплаты акций: денежными средствами в безналичном порядке путем перечисления платежным поручением на банковский счет продавца акций в срок по 24.08.2015 включительно;

6) адрес, по которому принимаются письменные заявления акционеров с требованием выкупа акций и заключаются договоры купли-продажи акций: г. Минск, ул. Мележа, д. 5, корп. 2, пом. 1201;

7) срок для подачи заявлений с требованием о выкупе акций: с 04.08.2015 по 13.08.2015 включительно; 8) даты начала и окончания выкупа акций (заключения договоров купли-продажи акций и оплаты акций): с 14.08.2015 по 24.08.2015 включительно;

9) расходы, связанные с оформлением и исполнением договора купли-продажи акций несет акционер. В период с 03.08.2015 по 21.08.2015 включительно акционеры ОАО «Современные розничные технологии» могут подать письменные заявления о намерении стать участником одного или нескольких выделяемых обществ с ограниченной ответственностью. Ознакомиться с информацией и подать заявление можно по адресу: г. Минск, ул. Мележа, д. 5, корп. 2, пом. 1201.

ПО ВСЕМ ИНТЕРЕСУЮЩИМ ВАС ВОПРОСАМ просим обращаться по телефону: (8017) 2846273.

У стыл бансай

Экзотичная аля з'явілася у санаторыі «Дубравенка» Магілёўскага аддзялення Беларускай чыгункі. Вечназялёныя ядлоўцавыя і ліставыя дрэвы рознай формы ўпрыгожылі спартыўную частку тэрыторыі, дзе знаходзяцца тэнісныя корты і лыжа-ролерная траса. — Кожнае з 27 друа сімвалізуе канкрэтнае падраздзяленне наааага аддзялення, — адзначаў начальнік сектара ідэалогіі і сацыяльна-культурнай работы Магілёўскага аддзялення Беларускай чыгункі Сяргей СТАІН. — Гэтая аля будзе нагадваць пра гуртаванасць і адзінства нашага калектыву і няхцянь на тое, каб нашы справы толькі квітнелі. Дарчы, па выніках галіноўага спаборніцтва за першае паўгоддзе Магілёўскага аддзялення Беларускай чыгункі прызнана найлепшым.

Ландшафтны дызайн санаторыі наоул прадуманы да дробязей. Нездарма гэтая база для адлчачынку лічыцца адной з найлепшых у краіне. Тут прахадзяць аздаруленне не толькі прадаўнікі чыгункі, але і ўсе ахвотныя з Беларусі і краін найбліжэйшага замежжа. А ў летні час яшчэ працуе і дзіцячы аздаруленчы лагэр.

Нэлі ЗІГУЛЯ. zigulya@zviazda.by

ИЗМЕНЕНИЯ В ПРОЕКТНОЙ ДЕКЛАРАЦИИ ИООО «Дачи Стар», опубликованной в газете «Звязда 26.09.2013 г. № 181, строительной многоквартирного жилого дома с подземной гараж-стоянкой (№ 1 по генеральному плану в квартале пр. Дзержинского – ул. Щорса – ул. Железнодорожная – ул. Хмелевского)

со встроеными объектами обслуживания населения: «...стоимость 1 кв.м для граждан, не нуждающихся в улучшении жилищных условий, квартир 90,26 кв.м на 14 этаже, 71,87 кв.м на 12 этаже – 1300 (одна тысяча триста) долларов США, двухуровневой квартиры 135,41 кв.м – 1000 (одна тысяча) долларов США».

Дополнительную информацию можно получить по адресу: г. Минск, ул. Немига, 40, офис 704. Тел. 8 (017) 306 20 90, Vel.: 8 (029) 380 26 80, 8 (044) 781 81 17. УНП 191061436

УП «МИНСКИЙ ГОРОДСКОЙ ЦЕНТР НЕДВИЖИМОСТИ» 20 августа 2015 г. проводит повторный открытый аукцион № 15-А-15 на право заключения договоров аренды земельных участков в г. Минске

Вид аукциона: открытый (на повышение начальной цены). Предмет аукциона: право заключения договора аренды земельного участка. Аукцион проводится в порядке, установленном постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008 № 462. На торги выставляются право аренды 6 земельных участков для строительства объектов недвижимости в г. Минске: сроком на 5 лет – предметы аукциона №№ 2-6; сроком на 99 лет – предмет аукциона № 1.

Table with 8 columns: № предмета аукциона, Месторасположение земельного участка, Кадастровый номер земельного участка, Площадь, га, Целевое назначение земельного участка/назначение земельного участка в соответствии с единой классификацией назначения объектов недвижимого имущества, Начальная цена предмета аукциона (бел. руб.), Сумма задатка (бел. руб.), Расходы на подготовку документации для проведения аукциона (бел. руб.), Отдельные условия, предусмотренные в решении Мингорисполкома об изъятии земельного участка для проведения аукциона и иные условия аукциона.

* Возмещение потерь сельскохозяйственного производства осуществляется в суммах, с учетом нормативов действующих на дату их фактического возмещения, а также фактического уровня инфляции.

Сведения о наличии инженерных коммуникаций на указанных земельных участках и их характеристики содержатся на плано-картографических материалах в составе земельно-кадастровой документации. Инженерное развитие инфраструктуры застраиваемой территории участков осуществляется в соответствии с техническими условиями на инженерно-техническое обеспечение соответствующего объекта, выданными эксплуатирующими и согласующими организациями (согласно перечню, установленному Минским горисполкомом).

Условия, предусмотренные в решении Мингорисполкома в отношении всех земельных участков: проектирование вестн в границах предоставленного земельного участка с учетом технических условий на инженерно-техническое обеспечение объекта и заключений согласующих организаций;

в месячный срок с даты государственной регистрации прав и ограничений (обременений) прав на представлений земельный участок приступить к разработке проектно-сметной документации;

не позднее 2 лет со дня утверждения акта выбора места размещения земельного участка для строительства объекта, разработать и утвердить в установленном порядке проектно-сметную документацию на строительство объекта в полном объеме;

обеспечить пользование предоставленным земельным участком в соответствии с целевым назначением и условиями его предоставления.

Аукцион состоится 20 августа 2015 г. в 16.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Участниками аукциона могут быть граждане, юридические лица или индивидуальные предприниматели. В аукционе допускается участие на стороне покупателя консолидированных участников – двух и более граждан, индивидуальных предпринимателей, юридических лиц.

Для участия в аукционе необходимо: внести задаток (задатки) не позднее 14 августа 2015 г. в вышеуказанном (графа 7 таблицы) размере (в случае участия в торгах в отношении нескольких земельных участков – задаток вносится для каждого из предметов аукциона), перечислить на расчетный счет № 364100000016 в ОАО «АСБ Беларусбанк», код банка – 795, УНП – 100690830, назначение платежа – 04002, получатель – главное финансовое управление Мингорисполкома (задатки вносятся в белорусских рублях в суммах согласно настоящему извещению).

представить в УП «Минский городской центр недвижимости» – организатору аукциона следующие документы: заявление на участие в аукционе; документ, подтверждающий внесение суммы задатка (задатков), с отметкой банка;

подписанное соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (в двух экземплярах) установленной формы, включающее обязательство по уплате в соответствии с законодательством штрафных санкций и иные требования;

дополнительно представляется: гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования; индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования;

представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии устава и свидетельства о государственной регистрации юридического лица без нотариального засвидетельствования, документа о государственном банке реквизитов юридического лица;

представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица – легализованное в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения и засвидетельствованное в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованное в установленном порядке доверенность или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовом состоянии, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык; консолидированными участниками для участия в аукционе представляются также оригинал и копия договора о совместном участии в аукционе.

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

представителем гражданина или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенная доверенность;

представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии устава и свидетельства о государственной регистрации юридического лица без нотариального засвидетельствования, документа о государственном банке реквизитов юридического лица;

представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица – легализованное в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения и засвидетельствованное в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованное в установленном порядке доверенность или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовом состоянии, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;

представителем иностранного гражданина – легализованное в установленном порядке доверенность, документ о финансовом состоянии, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;

консолидированными участниками для участия в аукционе представляются также оригинал и копия договора о совместном участии в аукционе.

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

При подаче документов, консультаций по вопросам участия в аукционе и ознакомления с имеющейся документацией осуществляется по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. № 6, с 6 августа 2015 г. по 14 августа 2015 г. включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 18.00 (по пятницам до 16.45).

Торги в отношении каждого земельного участка проводятся при условии наличия не менее двух участников. Победителем торгов по каждому предмету аукциона признается участник, предложивший наиболее высокую цену.

Победитель аукциона либо единственный участник несостоявшегося аукциона, выразивший согласие на приобретение прав на земельный участок по начальной цене предмета аукциона, увеличенной на 5 процентов, как единственный, подавший заявление на участие в аукционе, в течение 10 рабочих дней со дня утверждения протокола о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся, до обращения за государственной регистрацией в отношении земельного участка обязан:

- внести плату за предмет аукциона (часть платы – в случае предоставления рассрочки ее внесения);

- возместить Минскому горисполкому расходы по подготовке документации для проведения аукциона;

- выполнить условия, предусмотренные в решении об изъятии земельного участка для проведения аукциона и иные условия аукциона.

Контактный телефон: + 375 (17) 226-16-72, официальный сайт организатора аукциона: www.mgcn.by.

Бобруйское управление филиала «Центр «Белтехинвентаризация» ОКАЗЫВАЕТ УСЛУГИ ПО:

ОЦЕНКЕ ИМУЩЕСТВА (НЕДВИЖИМОСТИ, ТРАНСПОРТ, ОБОРУДОВАНИЕ) ОРГАНИЗАЦИИ И ПРОВЕДЕНИЮ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ ИНВЕНТАРИЗАЦИИ И ОЦЕНКЕ ЗЕЛЕННЫХ НАСАЖДЕНИЙ

ФИЛИАЛ «ЦЕНТР «БЕЛТЕХИНВЕНТАРИЗАЦИЯ» ИЗВЕЩАЕТ: 26 августа 2015 г. в 11.00 состоится ПОВТОРНЫЙ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН по продаже недвижимого имущества, принадлежащего на праве собственности ОАО «Белшина», в составе: Лот № 1 (предмет торгов): Незавершенное законсервированное капитальное строение с инвентарным номером 730У-15754 (здание административно-хозяйственного назначения), общей площадью 7458,0 кв.м, расположенное по адресу: Могилевская обл., г. Кричев, ул. Трудовая, 1

Table with 2 columns: Организация торгов, Продавец предмета торгов, Место проведения торгов и подачи документов, Начальная цена продажи, рублей без НДС, Номер расчетного счета для перечисления задатка, Информация о земельном участке.

Характеристика предмета торгов: здание административно-хозяйственного, стены – ж/б плиты, частич. кирпич, фундамент ж/б, перекрытия ж/б, кровля совмц. рулонная, полы бетон., стень гот. – 93%; санитарно-техн. устройства: отопление – сталь. трубы, наст. пластичные батареи, стень гот. – 30%; водопровод – част. сталь. трубы, стень гот. – 30%; канализация – част. чугун. трубы, стень гот. – 30%; электроснабжение – част. открытая проводка, стень гот. – 50%; крыльцо – ж/б перекрытие на метал. опорах

Условия продажи: При заключении договора купли-продажи между продавцом и покупателем (предметом на покупку) на цену продажи предмета торгов будет начислен НДС по ставке 20%

Срок заключения договора купли-продажи: в течение 20 (двадцати) рабочих дней с момента подписания протокола о результатах аукциона

Условия оплаты: определяются по согласованию Победителя торгов с Собственником имущества при заключении договора купли-продажи

Срок подачи документов, осмотра объектов и внесения задатка: По 21 августа 2015 г. включительно до 16-00

Победитель (президент на покупку) возмещает затраты на организацию и проведение торгов не позднее 3 рабочих дней с момента подписания протокола о результатах аукционных торгов на основании счета-фактуры, выдаваемого Организатором торгов.

«Более подробная информация об условиях участия в торгах, перечне документов, прилагаемых к заявлению на участие в торгах, опубликована в газете «Республика» от 20 июня 2014 г.

Получить доп. информацию о продаже имущества можно по адресу: г. Бобруйск, ул. Чонгарская, 54 или связавшись с нами по телефонам: 8 (0225) 72 01 32, 72 13 93, 8 (044) 710-50-85 в рабочие дни с 8.30 до 17.00.

УП «МИНСКИЙ ГОРОДСКОЙ ЦЕНТР НЕДВИЖИМОСТИ» 27 августа 2015 г. проводит повторный открытый аукцион № 07-Сф-15 по продаже земельных участков в частную собственность граждан Республики Беларусь

Вид аукциона: открытый (на повышение начальной цены). Предмет аукциона: право частной собственности на земельный участок. Аукцион проводится в порядке, установленном постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008 № 462. На торги выставляются 10 земельных участков для строительства и обслуживания многоквартирных блокированных жилых домов в г. Минске (в соответствии с единой классификацией назначения объектов недвижимого имущества – для размещения объектов усадебной застройки (строительства и обслуживания жилого дома, обслуживания зарегистрированной организацией по государственной регистрации недвижимого имущества, прав на него и сделок с ним квартиры в блокированном жилом доме):

Table with 7 columns: № предмета аукциона, Месторасположение земельного участка, Кадастровый номер земельного участка, Площадь земельного участка, га, Начальная цена, бел. руб., Сумма задатка, бел. руб., Расходы на подготовку документации для проведения аукциона, бел. руб.

Сведения о наличии инженерных коммуникаций на указанных земельных участках содержатся в составе землеустроительной документации. Инженерное развитие инфраструктуры застраиваемой территории осуществляется в соответствии с техническими условиями на инженерно-техническое обеспечение соответствующего объекта, выдаваемыми эксплуатирующими и согласующими организациями.

Условия, предусмотренные в решении Минского горисполкома о формировании земельного участка для проведения аукциона и предоставлении ему победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона: внесение платы за земельные участки; возмещение затрат на организацию и проведение аукциона, в том числе расходов, связанных с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения;

обращение за государственной регистрацией прав на земельный участок в РУП «Минское государственное агентство по государственной регистрации и земельному кадастру» в двухмесячный срок после утверждения протокола о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся и получение разрешения на проведение проектно-изыскательских работ по строительству жилого дома и нежилых построек на придомовой территории на предоставленном земельном участке;

получение победителем аукциона в установленном порядке технической и разрешительной документации на строительство жилого дома;

знятие земельных участков (осуществление строительно-монтажных работ) осуществить не позднее одного года со дня утверждения в установленном порядке проектной документации на строительство многоквартирного блокированного жилого дома.

Аукцион состоится 27 августа 2015 г. в 16.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 7 (зал аукционов).

В аукционе допускается участие на стороне покупателя консолидированных участников – двух и более граждан.

Для участия в аукционе необходимо: внести задаток (задатки) не позднее 21 августа 2015 г. в вышеуказанном (графа 6 таблицы) (в случае участия в торгах в отношении нескольких земельных участков – задаток вносится для каждого из предметов аукциона), перечисляемый на расчетный счет № 364100000016 в ОАО «АСБ Беларусбанк», код банка – 795, УНП – 100690830, назначение платежа – 04901, получатель – главное финансовое управление Мингорисполкома (задатки вносятся в белорусских рублях в суммах согласно настоящему извещению);

представить в УП «Минский городской центр недвижимости» следующие документы: заявление на участие в аукционе; документ, подтверждающий внесение суммы задатка, с отметкой банка;

подписанное соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (в двух экземплярах) установленной формы, включающее обязательство по уплате в соответствии с законодательством штрафных санкций и иные требования;

дополнительно представляется: гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования;

представителем гражданина – нотариально удостоверенная доверенность;

консолидированными участниками для участия в аукционе представляются также оригинал и копия договора о совместном участии в аукционе.

При подаче документов на участие в аукционе граждане Республики Беларусь предъявляют паспорт гражданина Республики Беларусь, а представители граждан – документ, удостоверяющий личность.

При подаче документов уполномоченное лицо (его представитель), которое будет представлять на аукционе стороны договора о совместном участии в аукционе и подписывать протокол о результатах аукциона, предъявляет документ, удостоверяющий личность, и доверенность, выданные гражданами, заключившими договор о совместном участии в аукционе. Представителем уполномоченного лица дополнительно предъявляется доверенность, выданная в установленном законодательством порядке.

При подаче документов, консультаций по вопросам участия в аукционе и ознакомления с имеющейся документацией осуществляется по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. № 6 с 10 августа 2015 г. по 14 августа 2015 г. включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 18.00 (по пятницам до 16.45).

Торги в отношении каждого земельного участка проводятся при условии наличия двух или более участников. Победителем торгов по каждому предмету аукциона признается участник, предложивший наиболее высокую цену.

Победитель торгов либо единственный участник несостоявшегося аукциона, выразивший согласие на приобретение земельного участка, как единственный, подавший заявление на участие в аукционе, в размере начальной цены предмета аукциона, увели-

ченной на 5 процентов, в течение 10 рабочих дней со дня утверждения протокола о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся обязан: внести плату за земельный участок (часть платы – в случае предоставления рассрочки ее внесения);

возместить организатору аукциона затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения. Информация о данных затратах, порядке их возмещения доводится до сведения участников аукциона до его начала при заключительной регистрации под роспись и оплачивается по предоставляемому организатором аукциона счету-фактуре; возместить Минскому горисполкому расходы по подготовке документации для проведения аукциона.

Выполнить условия, предусмотренные в решении об изъятии земельного участка для проведения аукциона и предоставлении ему в частную собственность победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона.

После совершения названных действий, но не позднее 2 рабочих дней, Минский горисполком выдает победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона выписку из решения об изъятии земельного участка для проведения аукциона и предоставлении ему в частную собственность объекта для строительства и обслуживания многоквартирного блокированного жилого дома, а также один экземпляр протокола о результатах аукциона либо решения признания аукциона несостоявшимся.

Оплата стоимости предметов аукциона осуществляется по безналичному расчету за белорусские рубли. По заявлению победителя аукциона Минским горисполкомом предоставляется рассрочка внесения платы за земельный участок. Указанное заявление подается победителем аукциона в Минский горисполком не позднее одного рабочего дня после утверждения протокола о результатах аукциона.

При невыполнении требований об обращении за государственной регистрацией прав на земельный участок в двухмесячный срок после утверждения протокола о результатах аукциона либо признания аукциона продажи несостоявшимся, решение Мингорисполкома о предоставлении земельного участка утрачивает силу. Осмотр земельных участков на местности производится желающими самостоятельно в удобное для них время.

Контактный телефон: + 375 (17) 226 16 72, официальный сайт организатора торгов www.mgcn.by.

«ЛЯЖА СНОП У СНАПОК»

Па гарызанталі: 1. «Тым, хто на полі\З лецеіка ў ...» Дзякуй ім, родным, \Дзякуй за гэта». З верша П. Броўкі «Песня хлебу». 5. «Ляжа сноп у снапок, \Стане мэлік, крыжок, \Не акіне і ... шурка». З верша Я. Купалы «Зажынкы». 9. «А ... жнучу. У мору збожжа\Мільгае постаць іх прыгожа». З паэмы Я. Коласа «Новая зямля» («Летнім часам»). 10. Пасуд, выраблены з белай гліны. 11. Яравая пшаніца (разм.). 12. Назва першага снапа, зжатага на зажынках; яго лічылі імяніным і ставілі ў хаце на покуці. 15. Палявы ... У сельскагаспадарчых прадпрыемствах пункт на аддаленых палях з жыллымі і вытворчымі памішканнямі. 16. Адкولات кавалак чаго-небудзь. 17. «Пасылае Ваню ... \Яравое жыта жаці: \«Ступай, Ваня, сажні». З беларускай народнай песні. 20. Лопасць ветранаго млына. 21. Снапачок ч снапачку, дык цэлая ... (прык.). 22. Цагляны слуп з каміан ад столі да страхі. 23. Газ, які выкарыстоўваецца ў медыцыне і тэхніцы. 25. Азінка падліку выйгрышаў у спартыўных гульнях. 26. «Пашлі, Божа, многа ...». З карагоднай зажынкавай песні. 29. За пчолаку — у мёд, за жукам — у ... (прык.). 30. Разнавіднасць капусты. 31. «Ой, заржы, заржы, вараны ... \«Рана з падвор'я ідучы». З жніўняй песні. 33. Лішні колас ў полі ... ў свіран прыносіць (прык.). 34. Добраму ўраджаю і добрая ... (прык.). 35. Гусь і качка ныраюць — на ... (прык.). 36. Калі ёсць аснова, то будзе і ... (прык.).

Па вертыкалі: 2. Тое, што і гумно. 3. Маленкае, звычайна апошняе, курьёнае яйка. 4. Уступка.

6. ... і хлеб; харчовыя прадукты, якія звычайна бралі з сабой на ніву, на зажынку. 7. Тая, хто любіць збіраць ягады. 8. «Вось прыйшлі і жнейкі ў поле. \Заскакаў крывы сярпок, \І панёсся на прыволлі \Жнейчын звонкі ...». З верша Я. Коласа «Жніўныя песні». 13. «А ў нас сёння ... \Плюць малойці гарэлачку». З зажынкавай песні. 14. «Рада, рада наша ... \Што жыта дажала, рада». З беларускай народнай песні «Рада перапёлка». 18. «З аднаго снапачка будзе жыта ...». З вальчонай песні «Ой, ды на Вялікдзень». 19. Зямля — галоўны ... нашай Бацькаўшчыны (прык.). 22. Сельскагаспадарчая машына для складвання стагоў. 24. Народная інструментальная мелодыя. 27. ... — хлебу падмога (прык.). 28. Паўторнае перажоўванне жвачнымі жывёламі ежы, якая адрыгаецца ў поласць рота. 32. Як не стала хлеба, дык і ... не трэба (прык.). 33. ... на спіне — хлеб на сталі (прык.).

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ, г. Дзяржынск.

Павярцеце, калі ласка, адказаць!
 1. Гэта ты і я. 2. Тое, што і гумно. 3. Маленкае, звычайна апошняе, курьёнае яйка. 4. Уступка. 5. «Ляжа сноп у снапок, \Стане мэлік, крыжок, \Не акіне і ... шурка». 6. ... і хлеб; харчовыя прадукты, якія звычайна бралі з сабой на ніву, на зажынку. 7. Тая, хто любіць збіраць ягады. 8. «Вось прыйшлі і жнейкі ў поле. \Заскакаў крывы сярпок, \І панёсся на прыволлі \Жнейчын звонкі ...». 9. «А ... жнучу. У мору збожжа\Мільгае постаць іх прыгожа». 10. Пасуд, выраблены з белай гліны. 11. Яравая пшаніца (разм.). 12. Назва першага снапа, зжатага на зажынках; яго лічылі імяніным і ставілі ў хаце на покуці. 13. «А ў нас сёння ... \Плюць малойці гарэлачку». 14. «Рада, рада наша ... \Што жыта дажала, рада». 15. Палявы ... 16. Адкولات кавалак чаго-небудзь. 17. «Пасылае Ваню ... \Яравое жыта жаці: \«Ступай, Ваня, сажні». 18. «З аднаго снапачка будзе жыта ...». 19. Зямля — галоўны ... нашай Бацькаўшчыны. 20. Лопасць ветранаго млына. 21. Снапачок ч снапачку, дык цэлая ... 22. Цагляны слуп з каміан ад столі да страхі. 23. Газ, які выкарыстоўваецца ў медыцыне і тэхніцы. 24. Народная інструментальная мелодыя. 25. Азінка падліку выйгрышаў у спартыўных гульнях. 26. «Пашлі, Божа, многа ...». 27. ... — хлебу падмога. 28. Паўторнае перажоўванне жвачнымі жывёламі ежы, якая адрыгаецца ў поласць рота. 29. За пчолаку — у мёд, за жукам — у ... 30. Разнавіднасць капусты. 31. «Ой, заржы, заржы, вараны ... \«Рана з падвор'я ідучы». 32. Як не стала хлеба, дык і ... не трэба. 33. ... на спіне — хлеб на сталі. 34. Добраму ўраджаю і добрая ... 35. Гусь і качка ныраюць — на ... 36. Калі ёсць аснова, то будзе і ...

Па прыступках гісторыі

Калекцыя случкіх паясоў і іх фрагментаў Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь упершыню экспануецца ў поўным аб'ёме.

Іх можна ўбачыць, а таксама даведацца пра тое, што значыць паясы па тыпу случкіх, у рамках выставачнага праекта «Вялікая прэзентацыя музейных рэліквій: 79 прыступак углыб гісторыі». Праект цікавы тым, што дае магчымасць паглядзець на асобныя экспанаты Нацыянальнага гістарычнага музея як на адметныя рэліквіі, а праз іх адчуць і зразумець час, які паўплываў на развіццё і лёс нашай краіны. У прынцыпе ўсе, што трапіла ў фонды музея, і ёсць рэліквіі, але для выставы выбралі больш за 1000 экспанатаў з 20 калекцый музея.

Штуршком для арганізацыі гэтай выставы стала выданне альбома «Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь», дзе пазначаны і паказаны самыя цікавыя каштоўнасці музея і краіны. Але выстава нібыта ўдкладнае выданне, якое, на жаль, не магло адлюстраваць усё багацце. На ёй можна пабачыць прадметы, якіх няма ў кнізе. Прычым большасць экспанатаў выйшлі са сховішчаў і дэманструюцца ўпершыню.

Напрыклад, ці ведаеце вы, які выглядаў патэнт на пацверджанне шляхецкай годнасці? А ці ўяўляеце сабе боны — грашовыя знакі часоў паўстання пад кіраўніцтвам Тадэвуша Касцюкі? І наогул, якія грошы захававаў наш скарбніца-зямляк? А між іншым былі і грошы, якія адрыгаецца ў поласць рота. Не зноў, таму што нават з даўняй часоў наша зямля не развіталася адарвана ад іншага свету, адчувала уплывы іншых культур. І гэтая пільна таксама адлюстравана: вост мусяльманскі пахавальны суювой далавар, яскі какошнікі канца XVIII—XIX стагоддзяў, мандаліна работы італьянскіх майстроў XIX стагоддзя. Гадзіннікі, медальі, прадметы мэблі, старадаруканыя кнігі, абразы беларускай школы іканістаў, фота і карты, паводле якіх можна меркаваць, які жылі людзі, што было для іх каштоўным, якой яны бачылі сваю краіну.

Выстава даець магчымасць зразумець, якое багацце айчынай культуры захоўваецца нашымі музеймі, і, можа быць, падштурхне каго-ся да больш глыбокага вывучэння гісторыі. Нездарма і назва такая: 79 прыступак углыб гісторыі мы праходзім нібыта з гідамі (тымі, хто складаў экспазіцыю), але можна ісці і далей, заглябляючы ў мінулае ўжо самастойна. Адлік пайшоў.

Ларыса ЦІМОШЫК.

СЕЗОННЫЯ РАБОТЫ

АГАРОДНЫЯ КЛОПАТЫ

Працягваем збіраць і нарыхтоўваць на зіму таматы, салодкі перац і баклажаны.

Па меры паспявання здымаем салодкі перац, баклажаны, памідоры. Вядома, выспелыя на галінцы плады заўсёды смачнейшыя, але ва ўмовах кароткага лета нават у цяплицах часцей за ўсё даводзіцца здымаць іх у стады тэхнічнай спеласці і даспельваць у памяшканні. Пры гэтым плады, якія засталіся на кустах, наліваюцца і спеюць хутчэй, а ўраджайнасць у выніку павышаецца. У сухое надвор'е не забываемся пра паліўкі. Капусты можа патрэскацца, калі пасля засухі пойдуча моцная дажджы. Асаблівага догляду патрабуе гародніна ў цяплицах. Рэгулярна аглядаем кусты таматаў, каб не прапусціць першыя прыкметы фітафтарозу. Калі прафілактыка захворвання не дапамагла, можна паспрабаваць вылучыць таматы, выкарыстоўваючы народныя сродкі ад фітафторы, або выдзіць пашкодзаныя расліны, каб прадухіліць распаўсюджванне праблемы. Плады з такіх кустоў адразу перапрацоўваюць, таму што пры даспяванні або захоўванні яны вельмі хутка загніваюць.

Позняя і сярэдняспелая белакачанная капуста завязвае качаны. Вельмі важна абараніць яе ад шкоднікаў — бялянак, тлі. Гусеніц і яйцакладкі на лісці выдзіраюць уручную; выкарыстоўваюць адмысловыя сеткі, якія не дазваляюць матылям дабрацца да качаноў і адкладзі яйкі. Дапамагае адурыванне пасадак прасеваным пепелам і выкарыстанне прэпаратараў ад шкоднікаў.

Пачатак жніўня — час уборкі азімага часнаку (калі вы яшчэ не зрабілі гэтага на мінулым тыдні). Агурочныя зелянцы пажадана здымаць не радзей чым кожныя 2-3 дні — пераспелыя, яны губляюць свае смакавыя якасці, ды і ўраджайнасць зніжаецца. Кабачкі, прызначаныя для захоўвання, здымаюць пасля паспявання, а для ўжывання

АГУРКІ БЕЗ «ПУСТАЦВЕТАЎ» І ГОРКІХ ПЛАДОЎ

Пустацвет на агурочных пеллях, які і мноства горкіх пладоў, з'яўляюцца часткай плада, якая складае 2/3 яго даўжыні, задняя частка насенніка бракуецца, з яе насення вырастаюць горкія агуркі.

Пустацвет заўважаць лёгка — кветкі ёсць, а завязі пладоў няма. Адна з прычын такая: на насенне пакінуты не той жэўрак. Аказваецца, плады агурка ўмоўна можна падзяліць на два тыпы: мужчынскі і жаночы. Мужчынскі мае як бы трохгранную форму, а жаночы — чатырохгранную (пра-сочваецца не ва ўсіх гатунках).

З насення мужчынскага агурка вырастаюць расліны з мноствам пустацветаў (тычыначныя кветкі), а з чатырохгранных атрымаецца расліны з пясічакімі кветкамі, якія маюць завязь. Каб навучыцца распазнаваць форму плада, трэба ўзяць зелянец, нарэзаць яго папярочнымі скрыжкіма: калі яны імянуцца да трохкутнай формы — гэта мужчынскі агурок, да квадратнай — жаночы. У першым выпадку насенне ў плодзе размяшчаецца ў трых сегментах, у другім — у чатырох. На насенне, зразумела, пакідаюць чатырохгранныя (жаночыя) агуркі.

Але і гэта яшчэ не ўсё. Агуркі могуць вырасці вельмі горкімі, палыць палымом, у рот не возьмеш. Гэты недоход у новых гатунак селекцыянеры ў асноўным ліквідавалі, але ў старых ён нярэдка працягваецца. Справа ў тым, што насенне з агуркоў варта выбіраць толькі з прыярэдняй часткі плада, якая складае 2/3 яго даўжыні, задняя частка насенніка бракуецца, з яе насення вырастаюць горкія агуркі.

Правільны нарыхтоўкі
 Перасорыя пабурылыя плады агуркоў (насеннікі) пакідаюць на градках да наступлення замаразкаў. Час іх збору надыходзіць тады, калі яны набуваюць упасціўню афарбоўку і стануць мяккімі. Адбіраюць насеннікі пра-віральнай формы і пакідаюць іх на 15-25 сутак спець, пакуль яны зусім не размякчацца. Потым іх разразаюць, выбіраюць насенне лыжкай і разам з перагародкамі ўкладаюць у слоік на закісанне. Працэс закісання працягваецца 2-3 сутак. Увесь гэты час слоік трымаюць закрытым. Далей насенне прамываюць і сушыць пры тэмпературы +35 ... +40°C. Захоўваюць насенны матэрыял у

бяззевых мяшчочках разам з зты-моцвай вырасці вельмі горкімі, палыць палымом, у рот не возьмеш. Гэты недоход у новых гатунак селекцыянеры ў асноўным ліквідавалі, але ў старых ён нярэдка працягваецца. Справа ў тым, што насенне з агуркоў варта выбіраць толькі з прыярэдняй часткі плада, якая складае 2/3 яго даўжыні, задняя частка насенніка бракуецца, з яе насення вырастаюць горкія агуркі.

Для высокай усходжасці
 Усходжасць насення залежыць ад шматлікіх фактараў, але пераважным з'яўляецца ўзровень вільготнасці ў працэсе захоўвання: чым яна вышэйшая, тым насенне хутчэй губляе усходжасць. Таму калі хочаце даўжэй захаваць насенне, то яго трэба падсушыць 2-3 сутак пры тэмпературы 30-35°C і пакласці ў шклянны слоік са шчыльным вачкам або ў поліэтыленавы мяшчочак. Пры захоўванні ў папярочных пакетах або палатанчых мяшчочках насенне набірае вільгаць з паветра і горш заўважаецца. Але трэба памятаць, што ў поліэтыленавым або шклянным тарыянальным мяшчочках насенне набірае вільгаць з паветра і горш заўважаецца. Але трэба памятаць, што ў поліэтыленавым або шклянным тарыянальным мяшчочках насенне набірае вільгаць з паветра і горш заўважаецца. Але трэба памятаць, што ў поліэтыленавым або шклянным тарыянальным мяшчочках насенне набірае вільгаць з паветра і горш заўважаецца.

Таму калі хочаце даўжэй захаваць насенне, то яго трэба падсушыць 2-3 сутак пры тэмпературы 30-35°C і пакласці ў шклянны слоік са шчыльным вачкам або ў поліэтыленавы мяшчочак. Пры захоўванні ў папярочных пакетах або палатанчых мяшчочках насенне набірае вільгаць з паветра і горш заўважаецца. Але трэба памятаць, што ў поліэтыленавым або шклянным тарыянальным мяшчочках насенне набірае вільгаць з паветра і горш заўважаецца. Але трэба памятаць, што ў поліэтыленавым або шклянным тарыянальным мяшчочках насенне набірае вільгаць з паветра і горш заўважаецца. Але трэба памятаць, што ў поліэтыленавым або шклянным тарыянальным мяшчочках насенне набірае вільгаць з паветра і горш заўважаецца.

Даты Падзеі Людзі

5 ЖНІЎНЯ
 Міжнародны дзень святлафора. Адзначаецца 5 жніўня ў гонар падзеі, якая адбылася ў 1914 годзе. У гэты дзень у амерыканскім горадзе Кліўлендзе з'явіўся першы папярэднік сучаснага святлафора. Ён меў чырвоны і зялёны ліхтары, а пры пераключэнні святла выдаваў гукавы сігнал. Зрэшты, самы першы святлафор вынайшаў брытанец Джэй Найт яшчэ ў XIX стагоддзі. Гэты апарат быў усталяваны каля будынка парламента ў Лондане ў 1868 годзе. Праз тры гады яго ліхтар выбухнуў і параніў паліцэйскага. Пасля гэтага пра святлафоры забыліся амаль на 50 гадоў.

1772 год — у Пецярбургу была падпісана Аўстра-пруска-расійская канвенцыя аб першым падзеле Рэчы Паспалітай. Гэты дакумент пацвердзіў двухбаковую пагадненні Расіі з Прусіяй і Аўстрыяй, якія былі заключаныя 6 і 19 лютага таго ж года, аб анексіі часткі польска-літоўскай зямлі. Па выніках гэтых пагадненняў Рэч Паспалітая працягвала існаваць, але яе тэрыторыя істотна памяншалася. Прусія атрымала землі ў паўднёвай Прыбалтыцы: Памеранію і Заходнюю Прусію, якія ўключалі былі польскія ваяводстваў Паморскае, Мальбаркскае і Хелмінскае (без вольных гарадоў Даньска і Торуня), а таксама іншыя ўладанні плошчай 36 тыс. кв. км з 580 тысячамі жыхароў. Расія заняла тэрыторыю Усходняй Беларусі на Заходняй Дзвіне і Дняпры пло-

шчай 92 тыс. кв. км з насельніцтвам 1 млн 300 тыс. чалавек. Аўстрыя анексавала амаль усю паўднёвую Польшчу (без Кракава) — усяго 83 тыс. кв. км з больш чым 2,5 млн насельніцтвам. Па жаданні ўдзельнікаў канвенцыі яе павінен быў зацвердзіць польскі сейм (парламент). Перамовы польскага караля Станіслава Аўгуста Панятоўскага з яго былой каханкай — цярэцінай Кацярынай II — і іншымі зацікаўленымі еўрапейскімі манархамі не прынеслі вынікаў, і сейму прыйшлося падпарадкавацца.

1820 год — 195 гадоў таму нарадзіўся (Уздзеншчына) Ян Казімір Завіша, беларускі археолаг. Скончыў Мінскую гімназію. Быў членам Маскоўскага археалагічнага таварыства. У 1868-1877 гг. падарожнічаў з мэтай фіксацыі помнікаў археалогіі, наносіў іх на карту рэгіёна, праводзіў раскопкі, замальоўваў знаходкі. Даследаваў гарадзішча і курганы каля вёскі Чурывава (цяпер Мёрскі раён), гарадзішча каля вёскі Кухцічы, Косава (вацэвіцкі раён), гарадзішча і каменныя магілы каля возера Свіцязь. На тэрыторыі Беларусі яго цікавіла засяленне старажытных людзей берагоў Вілі, Дняпра, Нёмана, міграцыйных шляхоў, якія звязвалі насельніцтва з Балтыйскім морам, сувязі славянскіх плямёнаў з культурай Рыма і Грэцыі. На міжнародных кангрэсах археолагаў у Венецыі (1871) і Будапешце (1876) выступіў па праблемах вывучэння каменнага веку, пачаў даследаванні гэтай эпохі на тэрыторыі Беларусі. Памёр у 1887 годзе.

1844 год — нарадзіўся Ілья Яфімавіч Рэпін, рускі мастак. У 1892-1900 гг. жыў і працаваў у маінтую Здраўнёва пад Віцебскам. Тут ім было створана больш за 40 карцін і малюнкаў, сярод якіх такія вядомыя, як «Восеннік букет», «Беларусь», «Месяцовая ноч», «Дуэль». У многіх яго работках гэтага перыяду ўваблена малюніца беларуская прырода. Жывучы на Віцебшчыне, Рэпін дапама-гаў атрымліваць адукацыю і ўдасканалвацца многім беларускім мастакам. Пасля ад'езду Ільі Рэпіна з Беларусі ў здраўнёўскім маінтку да 1930-х гадоў жылі нашадкі жывапісца. Час і вайна не пашкадавалі сядзібу вялікага мастака — яна была змецена з твару зямлі і адноўлена намаганнямі энтузіястаў толькі праз паўстагоддзя.

Было сказана

Ніна МАЦЫШ, паэтэса:
 Памагаць, чым можаш, людзям
 І не плакаць аб сабе.

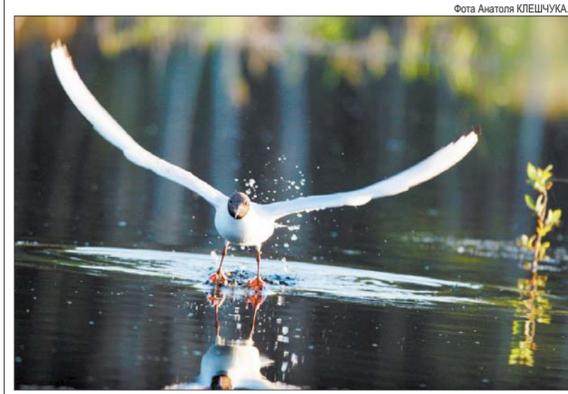
СЁННЯ

Месяц
 Апошняя квадра 7 жніўня.
 Месяц у сусор'і Авена.

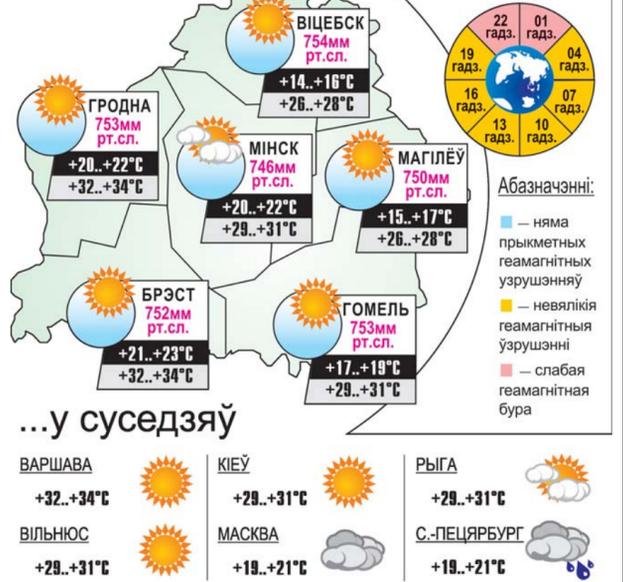
Сонца

Усход	Захад	Даўжыня дзя
Мінск — 5.31	20.59	15.28
Віцебск — 5.16	20.54	15.38
Магілёў — 5.21	20.49	15.28
Гомель — 5.24	20.39	15.15
Гродна — 5.47	21.13	15.26
Брэст — 5.54	21.08	15.14

Імяніны
 Пр. Марыі, Трафіма.
 К. Караліны, Марыі, Станіслава.

ЗАЎТРА

УСМІХНЕМСЯ

На вяселлі жаніх вырашыў, што за такія грошы лепш выкупіць брата з турмы, чым нявесту.

Адзкі дворык, Софа дыкуе суседцы рэцэпт пірага:
 — Так, Фіма, такі пішы: «Узяць чатыры яйкі»...
 — Ага, значыць, пішу — два...
 — Софа, што ты пішах? Пішы чатыры! У рэцэпце такі наогул было восем!

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТАРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар — галоўны рэдактар **КАРПІКОВІЧ Аляксандр Мікалаевіч**

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. ДРЬІЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Н.КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А.КЛЯШЧУК, М.ЛІТВИНУ (намеснік галоўнага рэдактара), А.ЛЯХОВІЧ (першы намеснік дырэктара), Н.РАСОЛЬКА, С.РАСОЛЬКА, А.СЛАНУСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В.ЦЕЛЯШУК, Л.ЦІМОШЫК.

Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); адрэдакцыі, пісьмаў — 287 18 64, падліку і распаўсюджвання — 284 44 04, 287 17 21, сакратарыята — 292 05 82, аддзячэння за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Місцовае самакіраванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Магілёве: 32 74 31, на Мінскай вобл.: (017) 292 21 03; бухгалтэрыі: 287 18 81.

http://www.zviazda.by; ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, e-mail: info@zviazda.minsk.by, РЭКЛАМЫ e-mail: reklama@zviazda.by

(для зваротаў): zvarot@zviazda.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя на сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй лісты. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдакцыяна ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку» ЛП № 02330106 ад 30.04.2004.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 20.022. Індэкс 63850. Зак. № 3041.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Нумар падпісаны ў 19.30
 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 4 жніўня 2015 года.